

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ιθ'

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκτός, ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 89.

23 Ἰουνίου 1885

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια· Ἰδε σελ. 403.

Η'

Ὅσον καὶ ἂν θαυμάζωμεν τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων πολέμους τῶν ἄρματωλῶν καὶ κλεφτῶν, πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψει ὅτι καὶ οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι, ἐπομένως εἶχον καὶ ἄλλας τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Εἴπομεν προηγουμένως ὅτι προθύμως οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Φράγκους ἐπὶ τῇ συνθήκῃ τῆς διατηρήσεως τῶν παλαιῶν προνομίων. Τὸ αὐτὸ δὲ ἤθελε συμβῆ καὶ ἐπὶ τῶν Τούρκων, ἂν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐγνώριζον τί ἐστὶ λόγος καὶ πίστις. Εὐρόντες παλαιὰν στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀριστοκρατίαν, ἐν τῇ πρώτῃ ἀνάγκῃ ὑπεσχέθησαν πλείοτερα τῶν αἰτουμένων, ὕστερον ὁμως διὰ δόλου καὶ ἐγκλημάτων ἤρπασαν καὶ τὰ ἐναπομείναντα ψυχία. Καὶ οἱ μὲν πολιτικοί, κάλλιον σπουδάσαντες τὸν χαρακτήρα τοῦ κατακτητοῦ, κατώρθωσαν διὰ δουλικῶν ὑποκλίσεων καὶ ἄλλων ἐξευτελισμῶν ἀρισκόντων εἰς ἀξέστοις Ἀνατολίτας νὰ μείωσιν, ἂν μὴ ἄλλο, τοῦλάχιστον ἀνεκτοί· καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι συχνάκις οὗτοι ἔβλαψαν τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν, ἐξ ἴσου ὁμως ἀληθεύει ὅτι καὶ πολλάκις ἐξυπηρέτησαν ταύτην σκοπιμώτερον τῶν κλεφτικῶν πολέμων. Ἡ πολιτικὴ ὁμως τῶν ὑποκλίσεων ἦτο ἄγνωστος εἰς τὸν τραχὺν ἄρματωλόν, ὁ δ' ἐξευτελισμὸς ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν στρατιωτικὴν φιλοτιμίαν του. Ἀπ' ἐτέρου καὶ οἱ Τούρκοι δὲν εἰδείξαν πρὸς τοὺς στρατιωτικούς ἄρχοντας οὔτε τὴν πρέπουσαν περιποίησιν, οὔδ' ἀπλήν ἀνοχήν, ἐκ σειρᾶς δὲ πολλῶν παθημάτων ὁ ἄρματωλὸς ἐπέισθη ὅτι ὁ ἄπιστος δεσπότης δὲν ἐνόει ν' ἀφήσῃ τὰ ἄπλα εἰς χεῖρας τοῦ φαγιᾶ. Ὅ,τι δὲν κατώρθωθῆ διὰ τῆς ὑποταγῆς, ἐπεβλήθη διὰ τῆς μαχαίρας. Ὅλοι οἱ πόλεμοι τῶν ἄρματωλῶν ἓνα

καὶ μόνον ἔχουσι σκοπόν, τὴν ἀνάκτησιν καὶ διατήρησιν τοῦ πατρογονικοῦ καπιτανάτου. Προαισθανόμενος ὁ γερο-Πάλας τὸν θάνατον, δὲν λυπεῖται ἐπὶ τούτῳ, ὅσον ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι οἱ ἄπιστοι

θὰ μοῦ πατήσουν τὰ χωριά, τὸ πατρικὸ μου κῶλι.

Πρώτη πράξις παντὸς ἄρματωλικοῦ θριάμβου εἶνε ἡ διανομὴ τῆς κατακτηθείσης γῆς εἰς καπιτανάτα:

Ἐκεῖ μοιράζοντο φλωριά, ἐκεῖ καπιτανάτα· τοῦ Νίκου πέφτ' ἡ Ποταμιά, τοῦ Χρήστου ἡ Ἀλασσῶνα, ὁ Τόλιας καπιτάνεφε φέτος 'ς τὴν Κατερῖνα, καὶ τὸ μικρὸν Δαζόπουλο πῆρε τὴν Πλαταμῶνα.

Ἐπανακτῶν τὴν πατρογονικὴν κλεισαῦραν, ἡ δερβένι, ὁ ἄρματωλὸς προθύμως προστατεύει τοὺς ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ του ἠμοσθνεῖς ὡς ὑπηκόους, καὶ ἐγγυᾶται τὴν ἀσφαλῆ διὰ τῶν στενῶν συγκοινωνιῶν, ἀφοῦ καὶ ὁ σουλτάνος ἐνδίδων εἰς τὴν βίαν ἀναγνωρίζει τὰ τετελεσμένα, καὶ ἀπὸ κλέφτου μετονομάζει ἄρματωλὸν τὸν νικητὴν. Τοῦτο κατώρθωσεν ὁ κλέφτης, οὐχὶ διότι ἦτο ἱκανὸς ν' ἀντιστῆ εἰς τ' ἀναρίθμητα σημήνη τῶν Ὀσμανιδῶν, ἀλλὰ διότι ἐγίνωσκεν ἐν μυστήριον διδάσκον πῶς ἡ μονὰς καταπολεμεῖ τὴν χιλιάδα. Τὸ μυστήριον ἐν ᾧ συγκεντροῦται ἅπανα ἡ ἀξία τοῦ μεσαιωνικοῦ Στρατιώτου καὶ τοῦ ἄρματωλοῦ εἶνε ἡ προρρηθεῖσα μέθοδος τῆς Παραδρομῆς, ἡ ὁ κλεφτοπόλεμος, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει οὕτως αὐτὸ τὸ προοίμιον τῆς πολλακίς μνημονευθείσης τακτικῆς: «αὕτη τοίνυν κατὰ τοσοῦτον ἔχει τὸ χρησίμον, ὅτι περ' οἱ ταύτην μετέηλθον μετ' ὀλίγου μαχίμου λαοῦ μέγιστα καὶ ἀξιομνημόνευτα ἐξετέλεσαν ἔργα. Καὶ γὰρ ἄτινα μὴ κατορθῶσαι ἴσχυον ἢ ἐτόλμησεν ἡ Ῥωμαίων σύμπασα στρατιὰ, ὅτε τὰ τῶν Κιλίκων καὶ τοῦ Χαμβδᾶ ἤκαμαζεν, εἰς ἐνάτε τῶν ἀρίστων στρατηγῶν σὺν μόνῳ τῷ τοῦ ὑπ' αὐτὸν θέματος λαῶ, φρονίμως καὶ ἐμπείρως τοὺς πολεμίους ἐπιτηδευσάμενος, καὶ συνετῶς διατιθεὶς καὶ στρατηγήσας, ἀπήρτισε.» Ἐνόσω ὁ πόλεμος ἀναγνωρίζεται ὡς ἀναγκαῖον κακόν, ἡ στρατηγικὴ, δηλαδή ὁ δόλος, ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα πάσης νίκης, ὅθεν καὶ ὁ Βεγέτιος κάλλιστα χαρακτηρίζει τὴν ἑλληνικὴν τακτικὴν ὡς ἔργον εὐφυίας μᾶλλον, ἢ γενναιότητος.

"Απασα ἡ μέθοδος τῆς Παραδρομῆς συνίσταται εἰς τὸν διοργανισμὸν τῆς ἐνέδρας, οὐχὶ ἐνέδρας ἀτίμου, ἀλλ' ἐπιστημονικῆς καὶ παρασκευασμένης καθ' ὅλους τοὺς ἐντίμους κανόνας τῆς στρατηγικῆς, καὶ εἰς ἐπιτυχίαν τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται καὶ ὀφθαλμὸς στρατηγικός, καὶ ἀνδρεία χειρὸς, καὶ πείρα μακρά. Αὕτη εἶνε ἡ ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ λεγομένη τέχνη καὶ μαστοργία¹⁾; ἥτις καὶ ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἐφαρμοζομένη ἀναδεικνύει νικητὴν τὸν ἐνέδρον, χωρὶς νὰ τὸν ἀτιμάξῃ ὡς δολοφόνον:

Πολλὰ μεγάλην δύναμιν ἔχ' ὁ Καραμανίτης,
πλειᾶς τέχνης καὶ πλειᾶς μαστοργίης εἶν' τὸ παιδί τῆς
Κρήτης,
καὶ μὲ τὴν τέχνην συντηρᾷ τὴν ὥρα τοῦ μαλλόνει,
τὴν χέρα τοῦ Σπιθόλιοντα σὲ ποιά μεριά ἐμόνοι,
κ' ἐξώφευγε ταῖς κοπανιάς, κ' ἔδλεπε τὸ σπαθὶ του,
κ' ὡσάν ἀετός ἐπ' αὐτὸν ἐπέτα τὸ κορμί του.

Ὁ γράψας τὰ χρονικά τοῦ Μοραίως συγκρίνει ἐν τοῖς ἐξῆς στίχοις τὴν μεταξὺ Φράγκων καὶ Ἑλλήνων διαφορὰν ἐν τῷ μάχεσθαι:

... οἱ Ῥωμαῖοι οὐδὲν ἔνε στρατιώταις
νὰ πολεμοῦν εἰς πρόσωπον ὡσάν ἡμεῖς οἱ Φράγκοι·
διατί ἔχουν πονηριὰν καὶ πολεμοῦν μὲ τέχνην²⁾.

Διὰ τῆς τακτικῆς τῶν Πελοποννησίων Στρατιωτῶν κατεβλήθησαν τ' ἀπειράριθμα στίφη τῶν Γερμανῶν ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Tagliacozzo (1268). Τὴν διὰ τῆς ἐνέδρας ταύτης νίκην ἀποκαλεῖ ὁ Δάντης «vincere senz' arme.»

Τὰ ἐγκρύμματα καὶ ταῖς χωσιαῖς ἔχωσαν εἰς τοὺς τόπους,
ὅπου ἔπρεπε κ' ἐτύχαινε καὶ ἦτον ἐπιδέξιοι...
οὕτως τοὺς ἐκατάσφαζαν ὡσάν ἀγριοχοιρίδια.

Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ τέχνης δύο ὕστερον ἑκατοντατηρίδας ὁ Κάρολος Η' ἐπερικυκλώθη καὶ πολλὰ ἔπαθεν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Στρατιωτῶν ἐν Φορνόβω (1495).

Τὰ δημοτικὰ ἄσματα ψάλλοντα τοὺς κλεφτικούς πολέμους μελαγχολικῶς ἀναπολοῦσι τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν λόγους τῆς ἀκριτικῆς τακτικῆς, ὅτι μόνον διὰ τῆς τέχνης δύναται ὁ μικρὸς ν' ἀντίσταθῇ πρὸς τὸν μέγαν:

Ἄνδρα ἀνδρᾶ τάρριχαν οἱ κλέφταις τὰ τουφέκια,
γιατ' εἶν' οἱ μαῦροι διαλεχταί, γιατ' εἶν' οἱ μαῦροι ἴγιοι.

Θ'

Πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν Στρατιώτας καὶ ἄρματωλούς, κλέφτας, καὶ ἀπελάτας, καὶ ἀκρί-

¹⁾ Ἐν τῷ περὶ ἀκριτικῶν θεμάτων ὀρισμῷ τῆς Παραδρομῆς ἡ ἐνέδρα λέγεται μηχανή, λέξις ἀκριθῶς ἀναποκρινόμενη πρὸς τὴν μαστοργίαν, ἐν δὲ τῇ δημηγορίᾳ τοῦ Φωκᾶ, μηχανεύομαι: «Δεῖ οὖν Ῥωμαίους ὄντας μεμηχανῆσθαι τε καὶ βεβουλεύσθαι δεόντως ἐν τοῖς ἀπόροις ἐφευρίσκειν τὰ πρόσφορα, ἀίρεισθαι τε πρὸ τῶν δεινῶν τὰ ζυμφέροντα.» Λέων Διάκονος.

²⁾ Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Φωκᾶς ἐν τῇ δημηγορίᾳ του: «μὴ οὖν ἀλογίστω φορᾷ καὶ παραβόλοις τολμήμασιν εἰς προὔπτον αὐτομολήσαμεν δλεθρον.»

τας, οὐχὶ συγγέοντες τὰ πράγματα, ἀλλὰ θεωροῦντες ταῦτα τοσοῦτον συναφῆ, ὥστε ἀδύνατον νὰ ὀρισθῇ ἂν ὁ ἀπελάτης παρήγαγε τὸν ἀκρίταν ἢ ὁ κλέφτης τὸν ἄρματωλόν. Ἡ αὕτη σχέσις ἐπικρατεῖ καὶ ἐν τοῖς δημοτικῶις ἄσμασι τοσοῦτον στενῆ, ὥστε δύσκολος ἡ διακρίσις τοῦ ἀκριτικοῦ ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ κύκλου. Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς τουρκοκρατίας γινώσκωμεν ὅτι πολλάκις ὁ ἄρματωλὸς μετεβλήθη εἰς κλέφτην, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὁ κλέφτης ἀνεγνωρίσθη ἄρματωλός· διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔχομεν κλέφτην ἄγριον καὶ κλέφτην ἡμερον, ὡς οἱ Βυζαντινοὶ εἶχον ἀπελάτην τῶν βουνῶν καὶ ἀπελάτην ἀξιωματικὸν τῆς αὐλῆς. Παρὰ Σουΐδα ὁ ἀπελάτης συγγέεται πρὸς τὸν Στρατιώτην, ἢ μᾶλλον ἀποτελεῖ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον: ἀπελάτην Στρατιώτην τῶν ἐκ τοῦ κατὰ λόγου ἐκώλυσε παρεῖναι τιμ.». ¹⁾ Τοιαύτην σύγγουσι μεταξὺ ἀπελάτου καὶ Στρατιώτου ἀνευρίσκωμεν καὶ ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ Μοραίως. Ἐνῶ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἀποκαλεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς Ἀργολίδος Λέοντα τὸν Σγουρόν «φοβερόν Στρατιώτην», τὸ γαλλικὸν (σελ. 36) τὸν ὀνομάζει apeles et vaillant, τὸ δὲ πρωτάρχουστον ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ apeles οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ παραφθορὰ τοῦ ἀπελάτης. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων διδομένων πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἀκρίτας, ὁ Στρατιώτης καὶ ὁ ἄρματωλός, εἶνε τοσοῦτον συνδεδεμένοι, ὥστε ὁ εἰς συμπάρελκει καὶ τοὺς δύο ἑτέρους ἑμοτέγγους. Ἐξετάσαντες τὰς ἐν τῇ Παραδρομῇ ἀκριτικὰς λέξεις ἐσημειώσαμεν καὶ τὴν πρόνοιαν καὶ τὸ προνοεῖν, ὑποσχεθέντες εἰδικώτερον περὶ τούτων λόγον, καὶ εἶνε καιρὸς νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ὑπόσχεσιν.

Τὰ χρονικά τοῦ Μοραίως συνθησάτα ἀναφύρουσι ταῖς προνοιαῖς τῶν ἀρχοντοποῦλων, οἵτινες διὰ τοῦτο ἐλέγοντο καὶ προνοιασμένοι, προνοιατόροι, καὶ ἐν ἐνετικῶις ἐγγράφοις prognati. Ἐν ἀρχῇ ἐσημειώσαμεν ὅτι ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἡ πρόνοια ἦν μικρὸν τιμᾶριον, ἢ λεγομένη provisione· ἀλλ' εἰς τὰ προρρηθέντα μνημεῖα βλέπομεν πολλάκις τοὺς προνοιασμένους, ἢ προνοιατόρας, ἀποτελοῦντας ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον πρὸς τοὺς Στρατιώτας, ἀκρίτας καὶ ἄρματωλούς· οὕτως ἐν στίχῳ 748 ἀναγινώσκωμεν:

ἐκεῖνοι ποῦ ἐπρονοιάσαι ταῖς χώραις τῶν Στρατιωτῶν,
ἐνῶ ἐν στίχοις 645-6 ὁ προνοιάτωρ ἐκπληροῖ καθαρὸν ἔργον ἄρματωλοῦ τῆς τουρκοκρατίας.

¹⁾ Ἐκεῖνοι ὅπου εἶχαν ταῖς προνοιαῖς, ὅπως τοὺς ἐπρονοιάσαν διὰ νὰ βασταίνουσαν ἄρματα τὸν τόπον νὰ φυλάττουσαν.

Ἐν δὲ σελ. 75 περιγράφεται ὁ προνοιάτωρ ἐκπληρῶν καὶ καθήκοντα ἀκρίτου, διότι πρὸς ταῖς ἄλλαις ὑποχρεώσεσιν ὀφείλει:

νὰ ἐκπληρῶνῃ ὁ καθὲς τοὺς τέσσαρους τοῦ μηνος εἰς γαρνιζόν καθολικὴν, ἔμβα ἀρέσει τ' αὐθέντου.

²⁾ Ἡ αὕτη σύγγουσι καὶ παρὰ Λέοντι Διακόνῳ, ὡς πατήρησεν ὁ Hase.

ἡ δὲ καθολικὴ αὕτη γαρνιζόν (garnison) εἶνε αὕτη ἡ τοῦ ἀκρίτου πρωτίστη ὑποχρέωσις, garnison de frontiere, ὡς λέγει τὸ γαλλικὸν κείμενον τῶν αὐτῶν χρονικῶν, guarnison a las fronteras, ὡς γράφει τὸ νῦν δημοσιεύμενον ἀρραγωνικὸν κείμενον.

Αἱ τοιαῦται συγγύσεις, ἢ μᾶλλον συγχωνεύσεις τοσοῦτον διαφόρων πρὸς ἄλληλα ἐπιτηδευμάτων καὶ ἀξιωματῶν ἔχουσιν ἱστορικὸν λόγον, ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ὁποίου θὰ μᾶς χειραγωγῆσιν εἰς κατανόησιν οὐ μόνον τῆς στρατιωτικῆς ταύτης πολυωνυμίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος τακτικῆς.

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς Ἀκριτικῆς ἐποποιίας¹⁾ ἐξετέθη πῶς ὁ Διγενὴς νικήσας καὶ καθυποτάξας τοὺς ἐν Μεσοποταμίᾳ ἀπελάτας, διὰ τῆς συμπράξεως τούτων ἠλευθέρωσε τὰς ὑπὸ τῶν Ἀράβων κρατούμενας χώρας, τὰς ὁποίας ἡ ἐν Βυζαντίῳ κυβέρνησις τῷ παρεχώρησεν εἰς ἴδιον κληρον. Καίτοι ἡμῶς ὁ μεσαιωνικὸς οὗτος Ἡρακλῆς ἐξυμνεῖται ὡς ὁ μόνος ἐλευθερωτὴς τῆς χριστιανικῆς Ἀσίας, καὶ ἄλλοι συγγρόνως αὐτῷ διοργανώσαντες, τῇ συναινέσει τῶν ἀρχῶν, ληστρικῶς συμμορίας ἐπραξαν ἀκριθῶς τὰ αὐτὰ, καὶ τὴν αὐτὴν ἔλαβον τοῦ ἐγχειρήματος ἀμοιβήν.

Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, παρασιωπῶν τὸ ὄνομα τοῦ περιαιδομένου Διγενῆ²⁾, ἐξιστορεῖ πῶς ἐπὶ τοῦ πατρὸς του Λέοντος, ὁ Ἀρμένιος Μελίας «ἐκράτησε τὸ παλαιὸν κάστρον τὴν Λυκανδόν, καὶ ἐκτίσεν αὐτὸ καὶ ὠχυροποίησε, καὶ ἐκείσε ἐκαθέσθη, καὶ ὀνομάσθη παρὰ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως Κλεισοῦρα· καὶ μετὰ τοῦτο διεπέρασεν ἀπὸ Λυκανδῶν εἰς τὸ ὄρος τῆς Τσαμανδῶν, κάκειος τὸ νῦν ὄν κάστρον ἔκτισε, καὶ ὡσαύτως κάκεινο Κλεισοῦρα ἐκαλεῖτο· ἐκράτησε δὲ καὶ τὸ Συμποσίον, ποιήσας αὐτὸ τουρμαρχάτον. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου δεσπότη. . . γέγονεν ἡ Λυκανδῶν στρατηγία, καὶ πρῶτος Λυκανδῶν στρατηγὸς ὀνομάσθη ὁ πατρίκιος Μελίας, τῷ τότε καιροῦ αὐτοῦ κλεισοῦραρχου ἐν Λυκανδῶν τυγγάνοντος· ὁ δὲ αὐτὸς Μελίας διὰ τὴν συνούσαν αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων πίστιν, καὶ τὰς πολλὰς καὶ ἀπείρους αὐτοῦ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἀνδραγαθίας, μετέπειτα μάγιστρος ἐτιμήθη³⁾. Ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ ἀλλαχοῦ διηγεῖται ὅτι ὁ Μελίας οὗτος μετὰ τεσσάρων ἄλλων Ἀρμενίων εἶχον προτείνει εἰς τὸν στρατηγὸν Χαρσιανῶν Εὐστάθιον τὸν Ἀργυρόν ὅτι, ἂν ἀναγνωρισθῶσι διὰ χρυσοβούλλου κύριοι τῶν παρευφρατειῶν κλεισοῦρῶν Λαρίσσης, Συμποσίου καὶ Τρυ-

¹⁾ Sathas et Legrand, les exploits de Digénis Akritas. Paris. 1875.

²⁾ Περὶ τῶν λόγων τῆς παρασιωπήσεως ταύτης βλέπε τὸ αὐτὸ σύγγραμμα.

³⁾ Τόμ. 3, σελ. 227-8.

πίων, ἀνελάμβανον τὴν ἀπὸ τῶν Ἀράβων ἐλευθέρωσιν τῶν τόπων τούτων. Καὶ τότε μὲν ἀπέτυχεν ἡ ἐπιχείρησις, ὁ διάδοχος ὅμως τοῦ Ἀργυροῦ Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, ἐνεθάρρυνε τὸν Μελίαν εἰς νέαν ἀπόπειραν πρὸς κατάκτησιν τῶν κλεισοῦρῶν. «Ἐρημος γὰρ ἦν τὸ πρότερον καὶ ἀοίκητος (ἡ Λυκανδῶν) καὶ ἡ καλουμένη Τσαμανδῶν καὶ τὰ συμπαρακείμενα μέρη τῶν Ἀρμενίων, καὶ οὐκ ἦν ὄνομα αὐτῶν οὔτε ἐν λόγῳ, οὔτε ἐν ἀριθμῷ. . . Μελίας δὲ εὐφυῆς ὢν καὶ πρὸς ληστοῦργίαν βαρβαρικὴν ἐπιτήδειος, συμμορίαν τινὰ τῶν Ἀρμενίων ἀναλεξάμενος καὶ ταυτησί τῆς πόλεως τὴν ἄκραν κατοχυρώσας, ὡς ἠδύνατο, καὶ κατὰ μικρὸν προῖων ὄλην ὡς εἶπεν τὴν πόλιν τοῦ πτώματος ἤγειρε, καὶ προβαίνουσα ἐπὶ τὸ πρόσθεν πᾶσα ἡ χώρα μεστὴ γέγονε τῶν Ἀρμενίων, κουροτρόφος οὕσα ἀγαθῆ τε καὶ ἰππόβοτος, καὶ βοσκημάτων εἰς τροφήν ἐπιτήδειος· διὸ καὶ θέμα κατωνομάσθη, καὶ εἰς στρατηγίδα περιδοξὸν ἀνήχθη σπουδῇ τουτουῖ τοῦ Μελίου καρτερόφρονος.»

Ἡ περὶ Μελίου διήγησις τοῦ Πορφυρογεννήτου τοσοῦτον συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς ἐποποιίας καὶ τῶν δημοτικῶν ἄσματων περὶ Διγενῆ ἀδόμενα, ὥστε, ἂν σπουδαῖοι λόγοι δὲν ἐκώλυον, εὐχερῶς θ' ἀνεγνωρίζομεν ἐν τῷ Μελίᾳ αὐτὸν τὸν Διγενῆν.

Ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ διηγεῖται πῶς ἐπὶ Ῥωμανοῦ Α' προήχθη εἰς ἀκριτικὸν θέμα καὶ ἡ ἐν Κιλικίᾳ Σελεύχεια, ἥτις «κλεισοῦρά τις ἦν καὶ φυλακὴ διὰ τὰς ἐκδρομὰς τῶν ἐκ τῆς Ταρσοῦ Σαρακηνῶν, διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον δυσπρόσοδον» ἀλλὰ δὲν μνημονεῖ τις ὁ μεταβαλὼν εἰς στρατηγίδα καὶ τὴν κλεισοῦραν ταύτην, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι ἱστορικοὶ δὲν μνημονεῦσιν πῶς ἐσηματίσθησαν τὰ ὑπὸ τῆς Παραδρομῆς ἀναφερόμενα μεγάλα ἀκριτικὰ θέματα, καὶ ἰδίως πῶς ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου κατεστράφη ἡ ἐνότις τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ἀνεξαρτήτων στρατιωτικῶν θεμάτων, ἐν οἷς σὺν τῷ χρόνῳ ἀπωλείσθη καὶ αὕτη ἡ μνήμη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ὀνόματος, ὡς μετὰ τινος βαρυθυμίας αὐτὸς ὁ Πορφυρογέννητος γράφει: «νυνὶ δὲ στενωθείσης κατὰ τε ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας, καὶ ἀκρωτηριασθείσης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Ἡρακλείου τοῦ Λίβου, οἱ ἀπ' ἐκείνου κρατήσαντες, οὐκ ἔχοντες ὅποι καὶ ὅπως καταχρησονται τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ, εἰς μικρὰ τινα μέρη κατέτεμον τὴν ἐαυτῶν ἀρχὴν καὶ τὰ τῶν Στρατιωτῶν τάγματα, μάλιστα καὶ ἑλληνίζοντες καὶ τὴν πάτριον καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν γλώτταν ἀποβαλόντες. . . αὐτὸ γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ θεματος ἑλληνικὸν ἐστὶ καὶ οὐ Ῥωμαϊκόν, ἀπὸ τῆς θέσεως ὀνομαζόμενον.»

Ὅ, τι ἡ ἐπίσημος ἱστοριογραφία ἀποκρύπτει, δύναται ἄλλοθεν ν' ἀποκαλυφθῇ. Καὶ ἐν πρώτοις

ἡ λέξις *θέμα* ἢ τοσοῦτον ἀπαρέσκουσα εἰς τὸν Πορφυρογέννητον, καὶ δι' ἧς ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου δηλοῦνται αἱ στρατιωτικαὶ διοικήσεις, ἔχει καθάρην ἀκριτικὴν σημασίαν, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν *statio* ἢ *statio*, τὴν *statio* τῶν Ρωμαίων, λέξιν σημαίνουσαν τὸν στρατιωτικὸν σταθμὸν καὶ τὴν σκοπιάν, ἧτοι τὴν λεγομένην ἐπι-ὐπὸ τοῦ λαοῦ βίγλαν. Ἐν τῷ ὄρισμῳ τῆς δικαιοδοσίας καὶ τῶν καθηκόντων τῶν προνοητῶν τῶν ἀκριτικῶν θεμάτων ἡ Παραδρομὴ σημειοῦ «καὶ οἱ τυπωθέντες βιγλάτορες σῶσι τῷ ἀριθμῷ καὶ μὴ ἔλλιπεις ἀπέρχονται, καὶ μὴ καταλιμπάνωσι τὰς στάσεις αὐτῶν, ἐν αἷς βλέπειν καὶ φυλάττειν τὰς ὁδοὺς ἐτάχθησαν, μῆτε χρονίζουσιν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν στασιδίοις.» Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ *statio*, *statio* σημαίνει καὶ τιμαριωτικὸν διαμερίσμα, ἢ ἀπλῶς τιμαριωτικὸν χωρίον, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ φραγκικώτερον λεγομένην κατοῦναν (*canton*). Ἐν χρυσοβούλοις τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου μνημονεύονται «τὸ στάσιον τοῦ Ἡλία» καὶ τὸ «στασίον τοῦ Χασανῆ», ἐν δὲ ἐνετικῶν ἐγγράφοις αἱ *statio* τῶν στρατιωτικῶν ἀρχόντων τῆς Τήνου καὶ Μεθώνης. Ὅτι δὲ τὸ θέμα εἶνε καθάρη ἀκριτικὴ λέξις δηλοῦται καὶ ἐκ τούτου διοργανώσαντες οἱ Ρωμαῖοι τὰ *limeta* ἢ ἀκριτικὰ θέματα, περὶ ὧν κατωτέρω, συμπεριέλαβον τὰς ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου μέχρι Ἰσχυρίας χώρας εἰς τὸ λεγόμενον *Limen Orientale*, ἐξελληνισθὲν ὕστερον εἰς θέμα τῶν Ἀνατολικῶν· ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο, πρῶτον μνημονεύμενον ἐν ἔτει 669, φαίνεται ἀρχαιότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλείου, διότι ὁ Θεοφάνης (6113) διηγούμενος τὴν κατὰ Περσῶν ἐκστρατείαν τοῦ βασιλέως γράφει «ἐνταῦθεν (ἐκ τῶν Κιλικίων πυλῶν) ἐπὶ τὰς τῶν θεμάτων χώρας ἀφικόμενος», ἐξ ὧν δηλοῦται, ὅτι τὸ Ἀνατολικὸν ἕμιτον, τὸ ὕστερον ὀνομασθὲν θέμα τῶν Ἀνατολικῶν, ἀπετελεῖτο ἐκ θεμάτων, δηλαδή στασιδίων· διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τὸ αὐτὸ θέμα ὀνομάζεται ἐν τῇ Παραδρομῇ «τὰ μεγάλα ἀκριτικὰ θέματα». Πότε ἀκριβῶς ἐξελληνίσθη τὸ *limen* τοῦτο εἰς θέματα ἀγνοοῦμεν ἀμετρίως· ὅμως ἂν ὁ κατὰ τῆς ἐξελληνίσεως ταύτης διαμαρτυρούμενος Πορφυρογέννητος ἐγίνωσκε τὴν ἀντίστοιχον λατινικὴν λέξιν, ἀφοῦ ὁ πολὺ λογώτερος καὶ παλαιότερος τούτου Θεοφάνης διαφθερίζει τὴν λέξιν εἰς *limetón*.

Ἐν ἀρχῇ εἶπομεν ὅτι συγχρόνως τῇ εἰσβολῇ τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὰ ἀνατολικά θέματα μνημονεύονται καὶ οἱ Στρατιῶται μετὰ τῶν παληκαρίων τῶν προκινδυνεύοντες κατὰ τῶν Ἀβάρων. Τότε δὲ καὶ οἱ Μαρδαῖται καταλαβόντες τὰς κλεισούρας τοῦ Λιβάνου, ἀνεγνώρισθησαν ἀνεξάρτητοι, ὡς γράφει ὁ Εὐόδιος. Ἡ ὑπὸ Ἡρακλείου πρώτη ἐκκοπή στρατιωτικῶν νομισμάτων φερόντων τὴν ἐλληνικὴν ἐπιγραφήν «Ἀνανέωσις», συμπίπτει πρὸς

τὴν ὑπὸ τοῦ Πορφυρογέννητου μεμφομένην κατατομήν τοῦ ἐνιαίου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς εἰς μικρά. Ἐν τούτοις εἶνε πολὺ περιέργως ἢ παρὰ Θεοφάνη διήγησις περὶ στάσεως τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν κατὰ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, παρ' οὗ ἀπήτησαν τὴν στέψιν καὶ τῶν δύο ἐτέρων ἀδελφῶν του. Ὁ βασιλεὺς ταραχθεὶς ὑπεσχέθη τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς εὐχῆς τῶν ἀκριτῶν τούτων, ἀλλ' ἀποστείλας τὸν πατρικίον Θεοφάνη «ἔλαβεν τὰ πρωτεῖα αὐτῶν τοῦ ἀνελεῖν ἐν τῇ Πόλει καὶ μετὰ τῆς συγκλήτου βουλευσασθαι, καὶ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτῶν. Εὐθέως δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτοὺς ἐφούλκισε... τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐρρινοκόπησε.» Τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε ἀξιοσημείωτον, διότι ἀφ' ἐνὸς βλέπομεν τοὺς ἀκριτάς ἐπιτηροῦντας αὐτὰ τὰ βασιλικά νόμιμα, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν βασιλείαν ὑποσχομένην μὲν τὴν συζήτησιν τῆς προτεινομένης παρανομίας μετὰ τῆς συγκλήτου, κρύφα δ' ἐπιβουλομένην τοὺς ἀναμιγνυομένους εἰς τὰ βασιλικά πράγματα· τὸ περιεργότερον δὲ ὅτι τὸ θέμα κυβερνᾶται ὑπὸ πρωτεῶν, τὰ ὅποια ἀναπολοῦσι τὰ ἀρματωλικά πρωτάτα, συσκαπτόμενα μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐν ἴσῃ ψήφῳ. Ἡ πρὸς τοὺς Μαρδαῖτας διαγωγή τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β', αἱ πρὸς τὸν Διγενῆ διενέξεις τοῦ Πορφυρογέννητου, αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἀλεξίου εἰς σύλληψιν τοῦ ἐλευθερωτοῦ καὶ ἀνεξαρτήτου δουκὸς τῆς Τραπεζοῦντος Θεοδώρου τοῦ Γαβρᾶ, ὁ κατὰ τῶν ἀκριτῶν πόλεμος Κωνσταντίνου τοῦ Α', Ἰουστινιανῶ, καὶ αὐτοῦ ἐπὶ τέλος τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἀποτακτικῶν ὅτι ἐν ἀνάγκῃ οἱ βασιλεῖς ἀποτακτικῶς τὴν ἀρχὴν, ὕστερον προσεπάθησαν ν' ἀναλάβωσι τὰς δοθείσας ἢ ἐλευθερωθείσας χώρας. Οὕτω καὶ αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἀναγνωρίζουσιν ἐξ ἀνάγκης τοὺς ἀρματωλοὺς, πολλὰ ὅμως ἐν σκότει μηχανῶνται εἰς ἐξόντωσιν τῶν τὰ δημοτικὰ ἔξματα ἀφελῶς ἐξεικονίζουσι τοὺς φόβους τῶν τελευταίων προσκαλουμένων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν εἰς συνέντευξιν:

— Σκιάζομαι, μπεῖ μ', σκιάζομαι, τὴν ἀπιστιὰ φοβᾶμαι.

Διὰ τῆς αὐτῆς περιπτώσεως καὶ ὁ Διγενῆς ἀποφεύγει τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προτεινομένην ἑμιλίαν. Ἐκ τοῦ Πορφυρογέννητου μαθητῶν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ περιδεύων, ἄμα ἐφθάνεν εἰς τὰ ὄρια ἀκριτικοῦ θέματος, ὤφειλε ν' ἀποβάλλῃ τὴν ἀκολουθίαν του, καὶ ὑπὸ μόνων ἀκριτῶν συνοδευόμενος νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα.

(Ἔπεται συνέχεια)

Κ. ΣΑΘΛΕ

Ὅρθως εἶπεν ὁ Ἀντισθένης ὅτι οἱ θέλοντες νὰ ζῶσιν ἀσφαλῶς ἔχουσιν ἀνάγκην ἢ φίλων γνησίων ἢ ἐχθρῶν διαπύρων· διότι οἱ μὲν φίλοι νοθετοῦντες τοὺς ἀμαρτάνοντας ἀποτρέπουσιν αὐτοὺς τῶν σφαλμάτων, οἱ δὲ ἐχθροὶ λοιδοροῦντες αὐτοὺς.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ.—Μετάφρασις Α. Β.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Θ'

Ὅτε, μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ἔφθασε καὶ ὁ δούξ, ἐξεπλάγη ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Συγκεκρινημένος ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν εἶχε γράψει εἰς αὐτὸν ὁ ἀδελφός του ἐκ Πολιτικῆ, ἀλλὰ μαντεύων ὅτι ἐπάλαμι μᾶλλον πρὸς αὐτὸν ὁ μαρκήσιος ἢ εἶχεν ἀποφασίσει, ὅτι δῆποτε, ἐβράδυνε σκοπίμως τὴν ἐμφάνισιν του, ὡς ἀφήσει καιρὸν εἰς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἐξοχικὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων καρδιῶν, ἃς εἶχεν ἐλπίζει ὅτι ἠδύνατο νὰ συγκινήσῃ διὰ τῶν λόγων του καὶ προσεδόκα νὰ εὐρη ἐντελῶς συμφώνους. Δὲν εἶχε προῖδει ὅτι ἡ Καρολίνα θὰ ἐστερεῖτο ἐρωτοτροπίας καὶ φαντασίας, οὐδ' ὅτι ὁ μαρκήσιος θὰ ἀνθίστατο σπουδαίως, πτοούμενος ἴσως καὶ παλαιῶν πρὸς αὐτόν. Τί λοιπὸν συμβαίνει; διενόηθη ἀπορῶν, βλέπων ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς φιλίαν διάθεσις εἶχεν ἐκλείψει. Ἡ ἠθικὴ ἀρα ἐσβέσε τόσο ταχέως τὸ πῦρ; Ἀπειρήθη ἀρα γὰρ ὁ ἀδελφός μου ματαιῶν ἀπόπειραν; Εἶνε φόβος ἢ πείσμα ἢ αἰζουσα κατῆφειά του; Σεμνότυφος εἶνε αὐτὴ ἡ κόρη; Ὅχι! φιλόδοξος; Ὅχι! Ἴσως ὁ μαρκήσιος δὲν ἐξεφράσθη καλῶς. Ἐφύλαξεν ὄλον του τὸ πνεῦμα διὰ τὰ βιβλία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τὸ μεταχειρισθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀρτιγενοῦς πάθους του.

Δὲν ἐσπευσεν ἐν τούτοις ὁ δούξ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἤξευρε τί ν' ἀποφασίσῃ, καὶ σπουδαῖοι λόγοι ἐπέτεινον τὴν ἀμηχανίαν του. Εἶχε κατορθώσει νὰ μάθῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ μαρκησίου. Δὲν ἀπέμενε πλέον εἰς αὐτὸν ἢ τριάκοντα χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα, ὡν δώδεκα χιλιάδες κατεβάλλοντο ὡς σύνταξις εἰς τὸν ἀδελφόν του· τὸ ὑπόλοιπον ἦτο σχεδὸν ὀλοκλήρως διατεθειμένον εἰς συντήρησιν τῆς μητρὸς του, αὐτὸς δὲ ἔζη ἐν τῷ κτήματί του, δαπανῶν ὑπὲρ αὐτοῦ τόσα μόνον, ὅσα ἠθελε δαπανᾶσαι καὶ ὁ μετριώτερος τῶν ξένων του.

Ὁ δούξ ἐθλίβετο βαθέως ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἧτις αὐτοῦ μὲν ἦτο ἔργον, τὸν δὲ μαρκησίον οὐδ' ἐφαίνετο κἄν ἀπασχολοῦσα. Εἶχεν ὑποστῆ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκπτώσιν ἀδιαφόρως καὶ μεγαθύμως, στερηθεὶς δὲ πολλοὺς συνευχαγιάς, ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶχε καὶ πολλοὺς πιστοὺς φίλους. Ἡ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψις τοῦ κόσμου εἶχεν αὐξήσει· βλέποντες δὲ ὅτι ἀπέτιεν ὑπερηφάνως καὶ καρτερικῶς τὸν φλογερὸν καὶ ἀχαλίνωτον αὐτοῦ βίον, τῷ ἐσυγχώρουν πολλοὶ τὰ σκάνδαλα, δι'

ὧν εἶχεν ἄλλοτε συνταράξει τὰς οἰκογενεῖας. Κατενόησεν οὕτω εὐφρῶς ὅποια ἦτο ἡ προσήκουσα ἐν τῷ μέλλοντι διαγωγή του. Ἀλλὰ μετάνοια τις ἐτάραττε τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ἰσορροπίαν, ἐθάμβου τὴν ὀξυδέρκειαν καὶ παρέλυε τὴν ἀποφασιστικότητά του. Ἀγαθὸς κατὰ βάθος, καίτοι πολλάκις παραλογιζόμενος, ἀνεζήτησε τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὅπως καταστήσῃ τὸν ἀδελφόν του εὐτυχῆ. Καὶ ὅτε μὲν ἐπέειθετο ὅτι ἔπρεπε νὰ παρεισαγάγῃ τὸν ἔρωτα εἰς τὸν μονῆρη καὶ αὐτάρκη ἐκείνου βίον, ὅτε δὲ διελογίζετο νὰ ἐξωθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν φιλοδοξίαν, ἐκδιάζων τὰς ἀντιπαθείας αὐτοῦ καὶ ὑποβάλλων αὐτῷ καὶ πάλιν τὴν ἰδέαν περιφρονῶντος γάμου.

Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ τῆς μαρκησίας τὸ ὄνειρον, ἧτις πολλάκις τὸ εἶχεν ὀνειρευθῆ καὶ εὐαρίστως ὕφιστατο τὴν γοητείαν του, πιστεύουσα ὅτι ἠθελεν εὐρεθῆ πλουσία τις καὶ ἀξιόλογος κληρονομία ἧτις νὰ συμμερισθῇ τὸν ὑπὲρ τῆς γενναιότητος τοῦ μαρκησίου μητρικὸν τῆς ἐνθουσιασμόν. Ἐνεπιστεῦθη δὲ τότε εἰς τὸν δούκα, ὅτι διεπραγματεύετο μετὰ τῆς φίλης τῆς δουκίσσης Δυνιέρ, ἵνα νυμφεύσῃ τὸν Μαρκησίον μετὰ τινος ὀρφανῆς τὸ γένος Ξεντραίγ, πλουσιωτάτης καὶ λεγομένης ὠραιάς, ἧτις ἐπληττε μὲν φοβερὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς, εἶχε δὲ μεγάλας ἀξιώσεις περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ποιότητος τοῦ μέλλοντος συζύγου τῆς. Καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς πληροφωρίας τὸ πρᾶγμα ἦτο δυνατόν. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ συναινέσῃ ὁ Οὐρβανός. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν συνῆκει, λέγων ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐνυμφεύετο, ἂν ἡ εὐκαιρία δὲν ἤρχετο νὰ τὸν εὐρῆ, καὶ ὅτι ἦτο ἀνικανώτατος πάντων νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον γυναικὸς ἵνα προσποιηθῇ νὰ τῇ ἀρέσῃ.

— Προσπάθησε, υἱέ μου, εἶπεν ἡ μαρκησία εἰς τὸν δούκα, εὐθὺς τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς του, νὰ τοῦ ἐκριζώσῃς αὐτὴν τὴν ἀγριότητα. Ἐγὼ ἀπηλπίσθη.

Ὁ δούξ ἐπεχείρησε καὶ εὐρε τὸν ἀδελφόν του διαστᾶζοντα, ἀπαθῆ, μὴ λέγοντα μὲν ὅχι, ἀλλ' ἀρνούμενον πᾶσαν ἐνέργειαν, καὶ ἰσχυριζόμενον ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναμείνῃ ἀπὸ τῆς τύχης τὴν συνάντησιν τῆς νύμφης, καὶ ὅτι ἂν τῷ ἤρесе, θὰ προσεπάθει βραδύτερον νὰ μάθῃ, ἂν καὶ ἐκείνη δὲν τὸν ἀπεστρέφετο. Δὲν ἦτο δὲ καὶ βία, ἔλεγεν, ἀφοῦ διέμενον εἰς τὴν ἐξοχὴν. Αὐτὸς δὲν ἤσθάνετο αὐτὸν δυστυχέστερον τοῦ συνήθους, εἶχε δὲ καὶ τόσῃν ἐργασίαν...

Ἡ μαρκησία ἠγανάκτησε διὰ τὰς ἀναβολὰς ταύτας, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ γράφῃ, γραμματεῦοντος τοῦ δουκὸς, περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἧτις διέφευγε τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Καρολίνας.

Ὁ δούξ βλέπων ὅτι ἐπὶ ἔξ ὅλους μῆνας ὁ γάμος αὐτὸς δὲν ἠθελε προχωρήσῃ οὐδέ βῆμα, ἤρχισε πάλιν διανοοῦμενος νὰ διασκεδάσῃ τὸν ἀδελφόν του δι' ἀγροτικῶν τινος μυθιστορημάτων.

Ἡ ἠρώϊς ἦτο πρόχειρος, καὶ ἦτο θελκτικωτάτη. Ἐπασχε δὲ ἴσως ἐκ τῆς προφανοῦς ψυχρότητος τοῦ μαρκησίου. Ὁ δούξ προσεπάθησε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ψυχρότητος αὐτῆς, ἀλλ' ἀπέτυχεν ἐντελῶς. Ὁ μαρκησίους ὑπῆρξεν ἀνεξερευνήτος, ἐφάνη δὲ ἀπορῶν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἀδελφοῦ του.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οὐδέποτε εἶχε διανοηθῆ νὰ ἐρωτολογήσῃ μετὰ τῆς δεσποινίδος Σαίν-Ζενέ. Θὰ ἦτο βαρὺ διὰ τὴν συνειδησίν του, πρὸς ἣν οὐδεὶς συμβιβασμὸς ἦτο δι' αὐτὸν δυνατός. Εἶχεν ἀνεπαισθητῶς αἰσθανθῆ τὸ ἀληθές καὶ ζωηρὸν γόητρον τῆς Καρολίνας, καὶ ὑπέστη αὐτό, οὐδένα σκοπὸν ἄλλον ἀναλογιζόμενος. Εἶτα δὲ ὁ ἀδελφός του προσπαθῶν νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν του, τὸν ἔκαμε ν' ἀνακαλύψῃ ὅτι ἦτο ἀληθὴς καὶ ζωηρὰ κλίσις ἢ ἀνώνημος ἐκείνη συμπάθεια. Μεγάλῃ ἐκ τούτου ὑπῆρξεν ἡ βίασάνος του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ἐξήτασεν ἑαυτὸν ἂν ἦτο ἐλεύθερος, καὶ εἶδεν ὅτι εὐρίσκετο μετὰ τὴν μητρός εὐχομένης ὑπὲρ αὐτοῦ περιφανῆ τινα γάμον, καὶ υἱοῦ εἰς ὃν ὄφειλε τὰ ναυάγια τῆς περιουσίας του. Εἶχε δὲ ἄλλως προΐδει ὅτι ἡ εὐθικτος ὑπερηφάνεια τῆς δεσποινίδος Σαίν-Ζενέ ἤθελεν ἀντιστῆ ἀνευδότης, κ' ἐγνώριζεν ἤδη ἀρκετὰ τὸν χαρακτήρα τῆς, ὥστε νὰ ἦνε βέβαιος, ὅτι οὐδέποτε ἐκείνη θὰ συγκατένευε τὰ τετὰ μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός του. Ἀποφασίσας οὕτω ν' ἀποφύγῃ ἐπίσης καὶ τὴν ἀνοησίαν ἀνωφελῶν ὀχλησίων καὶ τὴν ἀνανδρίαν τῆς ἐξαπατήσεως ἀγνῆς ψυχῆς, ἠγωνίσθη νὰ νικήσῃ ἑαυτὸν, κ' ἐφάνη ὡς ἐκ θαύματος νικηθεὶς. Ὑπεκρίθη δὲ τόσον καλῶς τὸ μέρος του, ὥστε ὁ δούξ ἠπατήθη. Τσαύτη γενναϊότης καὶ ἀβρότης ἦσαν ἴσως ὑπέρτεραι τῆς περὶ τοιούτων καθηκόντων συνειδήσεως τοῦ δουκός.

— Ἠπατήθη, διελογίσθη. Τὸν ἀδελφόν μου ἀπερόφρησεν ἐντελῶς ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη. Περὶ τοῦ βιβλίου του πρέπει νὰ τοῦ ἡμιλήσω.

Ἐκτοτε ὁ δούξ ἐσκέφθη πῶς ἠδύνατο ν' ἀπασχολήσῃ τὴν φαντασίαν αὐτοῦ ἐπὶ ἐξάμηνον ἀργὸν βίον. Πνεῦμα εὐτράπελον καὶ ἀνήσυγον, ὡς τὸ πνεῦμα του, δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀρκεσθῆ εἰς θῆραν, ἀνάγνωσιν μυθιστορημάτων, συνομιλίαν μετὰ τῆς μητρός του καὶ σύνθεσιν ἄσματιν. Ἦργισε δὲ φυσικῶς συλλογιζόμενος τὴν Καρολίαν, ὡς τὸ μόνον πρόσωπον, ὑπὲρ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ ποιητικὴν τινα καὶ αἰσθηματικὴν ἀσχολίαν εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ. Ἀπόφασιν εἶχε νὰ διανύσῃ τὸ ἡμισυ τοῦ ἔτους ἐν Σιβάλλ, ἦτο δὲ γενναία ἀληθῶς ἢ ἀπόφασιν αὕτη ἀνθρώπου μὴ ἀγαπῶντος τὴν ἐξοχὴν ἄλλως ἢ ἐν πολυτελείᾳ καὶ θορυβῶδε βίῳ. Ἦθελε νὰ ζῆσῃ ὀλίγα κέστατα παρὰ τῷ ἀδελφῷ του, ἐξ μῆνας κατ' ἔτος, παραιτούμενος ἐκουσίως τοῦ ἡμίσεος τῆς συντάξεώς του, ἢ διαπανθῶν αὐτό, — ἂν ὁ μαρκή-

σιος ἠρνεῖτο τὴν θυσίαν — εἰς διορθώσεις καὶ ἐπισκευὰς τοῦ ἀδελφικοῦ κτήματος. Ἀλλ' ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην καὶ τινος ἐρωτιδίου, εἰς ἀμοιβὴν τσαύτης ἀρετῆς, καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης ἴστατα δισταζούσα ἡ ἀρετὴ του.

— Πῶς νὰ κάμω, διεννοεῖτο, ἀφοῦ καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὴν μητέρα μου ἔδωκα τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου νὰ μὴ ἀσχοληθῶ περὶ αὐτῆς; Ἐν μόνον μέσον ὑπάρχει, καὶ ἀπλούστερον ἴσως ὄλων τῶν συνήθων καὶ τετριμμένων μέσων. Νὰ τῆς φέρωμαι περιποιητικώτατα ὑπὸ τὸ φαινόμενον ἐντελοῦς ἀφιλοκερδείας. Νὰ τῆς δεικνύω σεβασμόν, χωρὶς φιλαρέσκειαν, καὶ καθαρὰν εὐκρινῆ φιλίαν, ἣτις νὰ τῆς ἐμπνεύσῃ πλήρη ἐμπιστοσύνην. Ἐπειδὴ δὲ, ἐννοεῖται, εἰς ὅλα αὐτὰ δὲν μοῦ ἀπαγορεύεται νὰ ἔχω πνεῦμα καὶ χάριν, καὶ νὰ ἤμαι φιλόφρων καὶ ἀφωσιωμένος ὅσον θὰ ἤμην ἂν ἤθελον νὰ δεῖξω τὰς ἀξιώσεις μου, φυσικώτατον εἶνε νὰ συγκινήθῃ ἐπὶ τέλους καὶ νὰ μ' ἀπαλλάξῃ βαθμηδὸν μόνῃ τῆς τοῦ ὄρκου μου. Μία γυνὴ ἐκπληττεται πάντοτε, ὅτι μετὰ διμνην ἢ τρίμνην προσηνῆ οἰκειότητα δὲν ἀκούει ἕνα ἐρωτικὸν λόγον. Ἐπειτα, θὰ στενοχωρηθῇ καὶ αὐτὴ, ἀφοῦ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου δὲν τῆς λέγουσιν πλέον τίποτε... Νὰ ἰδοῦμεν! Θὰ ἦτο περίεργον καὶ πολὺ νόστιμον νὰ κατακτῆσῃ τις καρδίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐμπνέει τρόμον χωρὶς νὰ φαίνεται, καὶ νὰ ἴδῃ ἀρετὴν ἀφοπλισμένην, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ τὸν ἀφοπλισμόν τῆς. Εἶδα πολλὰς ἐρωτοτρόπους καὶ σεμνοτύφους ἀκολουθούσας αὐτὴν τὴν τακτικὴν. Εἶμαι δὲ περίεργος νὰ ἰδῶ πῶς ἡ δεσποινὶς Σαίν-Ζενέ, ἣτις οὐτ' ἐρωτότροπος οὔτε σεμνοτύφος εἶνε, θὰ διατρέξῃ τὸν παράδοξον αὐτὸν δρόμον.

Ἀσχολούμενος οὕτω ἐκ παιδαριώδους φιλοτιμίας, ὁ δούξ δὲν ἠσθάνθη πλέον πλῆξιν. Οὐδέποτε εἶχεν ἀγαπήσει τὴν κτηνώδη παραλυσίαν, αἱ δὲ παρεκτροπαὶ του εἶχον πάντοτε πρόσχημά τι κοσμιότητος. Τσαύτην εἶχε κάμει χρῆσιν καὶ κατάχρησιν τῆς ζωῆς του ὥστε εὐκόλως ἠδύνατο νὰ καταστειλῇ ἑαυτόν. Ἐπιθυμίαν δὲ εἶχεν, ὡς ἔλεγε, ν' ἀνακτῆσῃ πῶς τὴν υγείαν καὶ τὴν νεότητά του, κ' ἐφρατῆτο ἐνίοτε ὅτι ἠδύνατο ἴσως ν' ἀνακτῆσῃ καὶ τῆς καρδίας του τὴν νεότητα, ἥς διετήρουν πάντοτε τὴν ἐπιφάνειαν οἱ τράποι του καὶ ἡ γλῶσσά του. Διανοούμενος τὴν πλοκὴν κακοήθους μυθιστορημάτων, ὑπέθετεν ὅτι ἠδύνατο εἶτι νὰ γείνη ῥωμαντικός.

Προσηνέθη δὲ τόσον ἐπιτηδείως, ὥστε ἡ δεσποινὶς Σαίν-Ζενέ ἠπατήθη ἀφελῶς ἐκ τῆς καθ' ὑπόκρισιν χρηστότητός του. Βλέπουσα ὅτι οὐδέποτε ἐζήτει νὰ μένῃ μόνος μετ' αὐτῆς, δὲν τὸν ἀπέφυγε πλέον. Ἐνῶ δ' ἐκεῖνος, παρακολουθῶν αὐτὴν πάντοτε διὰ τοῦ βλέμματός, ἐπροκάλει φυσικῶς, καὶ κατ' ἐπιφάνειαν ἀπροσδοκῆτως, τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὴν συναντᾷ κατὰ τοὺς περιπάτους

του, ὠφελεῖτο συνάμα ἐκ τῶν συναντήσεων αὐτῶν, ἵνα φαίνεται ὅτι οὐδόλως ἐπεθύμει νὰ τὰς περπατήσῃ, καὶ ἀπεμακρύνετο μετὰ διακρίσεως τινος κ' ἐπιπλάστου λύπης, ἣτις συνεκίρνα οὕτω τὴν ἀβρὰν φιλοφροσύνην μετὰ τῆς προκλητικῆς ἀδιαφορίας.

Ὅλην αὐτὴν του τὴν ἐπιστήμην ἀνέπτυξε, χωρὶς ἡ Καρολίνα νὰ ὑποπτεῖται τὸ ἐλάχιστον. Ἡ ἴδια αὐτῆς εὐκρινεῖται τῇ ἀπηγόρευε τὴν μαντείαν οἰουδήποτε τοιούτου σχεδίου. Μετὰ ὀκτῶ δὲ ἡμέρας αἱ πρὸς αὐτὸν σγέσεις τῆς ἦσαν εὐκολοὶ καὶ ἀβίαστοι, ὡσεὶ οὐδέποτε εἶχε δυσπιστήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ Καρολίνα ἔγραφε πρὸς τὴν Κυρία Ἐδθέρ:

«Ὁ δούξ ἐβελτιώθη πολὺ ἀπὸ τοῦ οικογενειακοῦ συμβάντος, τὸ ὅποιον τὸν ἔκαμε νὰ συνέλθῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐδέποτε ἦτον ἄξιος τῶν καθηκόντων τῆς κυρίας Δ. Τοῦτο δὲ ἴσως εἶνε τὸ ἀληθές, διότι δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἀνθρώπος ἔχων τόσον εὐγενεῖς τοὺς τρόπους καὶ τὰ αἰσθήματα ἠθέλησε ποτὲ νὰ καταστρέψῃ μίαν γυναῖκα, πρὸς μόνην εὐχαρίστησιν νὰ διασαλπίσῃ τὸ θυμὸν του. Ἡ Κυρία Δ. ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ δούξ ἐφῆρθη τοιούτῳ τρόπῳ πρὸς ὅλας του τὰς κατακτήσεις ἐξ ἀκολασίας καὶ ματαιότητος. Δὲν ἤξεύρω ἀκριβῶς τί δύναται νὰ ἦνε ἡ ἀκολασία ἀνθρώπου ὑψηλὴν κατέχοντος θέσιν κοινωνικὴν. Ἐξῆσα μὲ ἀνθρώπους σώφρονας καὶ δὲν εἶδον ἄλλην παραλυσίαν, ἢ τὴν τῶν πτωχῶν ἐργατῶν, οἵτινες παραφρονοῦσιν ἐκ μέθης καὶ δέρουσι τὰς γυναῖκας των εἰς τιγμὴν ἐξάλλου μανίας. Ἄν τὴν διαφθορὰν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἀποτελεῖ ἡ ἐκθεσις τῆς ὑπολήψεως τῶν μεγάλων γυναικῶν, πρέπει τότε νὰ ὑπάρχωσι πολλαὶ τοιαῦται κυρίαί, τῶν ἰσοίων ἢ ὑπόληψις δύναται νὰ ἐκτεθῇ, ἀφοῦ τόσον πολλὰ ἀριθμοῦνται τὰ θυμάτα τοῦ δουκός Ἀλεξία. Ἐγὼ δὲν τὸν βλέπω ν' ἀσχολῆται μὲ τὰς γυναικῆς οὐδὲ τὸν ἀκούω νὰ κακολογῇ οἰανδήποτε. Τοῦναντίον πανηγυρίζει τὴν ἀρετὴν, καὶ βεβαίῳ ὅτι πιστεύει εἰς αὐτήν. Φαίνεται ὅτι οὐδεμίαν αἰθάνεται τύψιν συνειδήσεως ἐξ ἀπιστίας, διότι διακρίνει αὐστηρῶς μετὰ τῶν γυναικῶν, αἵτινες συναινοῦσιν εἰς τὸν ὀλεθρόν των καὶ ἐκείνων αἵτινες δὲν συναινοῦσιν. Ἀγνοῶ ἂν προσποιεῖται, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἠγάπησε πάντοτε μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐκρινείας. Οὔτε ἡ μήτηρ του οὔτε ὁ ἀδελφός του φαίνονται ν' ἀμφιβάλλωσι περὶ τούτου, ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι εἶνε φύσις εὐκρινῆς ἄλλ' ἄστατος, καὶ ὅτι μόνον λίαν εὐπιστος ἢ λίαν ματαιαία γυνὴ ἦτο δυνατὸν νὰ φαντασθῇ ὅτι ἠδύνατο νὰ τὸν δεσμεύσῃ. Ὅτι ὑπῆρξε μεγαλόδωρος μέχρι ὑπερβολῆς, παίκτης, ἐπιλήσιμων των οικογενειακῶν του καθηκόντων, ἄπληστος τρυφῆς καὶ παιδαριώδων ἀσχολήσεων ἀναξίων σοφροῦ ἀνθρώπου, — περὶ τούτου δὲν ἀμφιβάλλω, κ' ἐκ τούτου συμπεραίνω τὴν ἀσθένειαν τῆς κρί-

σεως του καὶ τὴν ματαιοδοξίαν του. Ἄλλ' αὐτὰ ὅλα εἶνε κακὰ καὶ ἀτυχεῖς συνέπειαι τῆς ἀνατροφῆς καὶ εὐδαιμόνος νεότητος. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν ὑπέδειξε τὸ καθήκον ἢ δυστυχία· ἐδιδάχθησαν δ' ἐκ νεότητος πᾶν ὅτι ἐναντίον τῆς φειδοῦς καὶ προμηθείας. Δὲν κατεστράφη οὕτω καὶ ὁ πατὴρ μας; Καὶ τίς θὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἔπταιεν αὐτός; Περιφλαυτίας ἐπίσης οὐδὲ ἔγχοις εὐρίσκω εἰς τὸν δούκα. Εἶνε ἀπλούς ὡς ἀγαθὸς τις ἀγροτικὸς εὐπατρίδης. Φορεῖ ἐνδυματρίακοντα φράγκων, κ' ἔλκει ὄλων τὰς καρδίας διὰ τῆς ἀπλότητος καὶ ἀφελείας του. Οὐδέποτε ὑπαινίττεται τοὺς παλαιούς του θριάμβους, οὐδ' ἐπιδεικνύει κανὲν τῶν προτερημάτων του, ἅτινα ἐν τούτοις εἶνε πραγματικά, διότι ἔχει πνεῦμα χαριέστατον. Εἶνε πάντοτε ὠραιότατος, ψάλλει θαυμάσια, καὶ συνθέτει ὀλίγον, — ὄχι περίφημα πράγματα, ἀλλὰ κομψὰ καὶ μὲ χάριν. Ὁμιλεῖ λαμπρὰ, ἀλλ' ἐπιπολαίως, διότι ἐπιπολαία μόνον πράγματα ἀνέγνωσε καὶ ἐνθυμεῖται. Ὁμολογεῖ ὅμως τοῦτο ἀνυποκρίτως, καὶ δὲν ἀπαρέσκεται εἰς τὰ σπουδαῖα, διότι ἐρωτᾷ περὶ παντὸς τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν ἀκούει μὲ σεβὰς καὶ νοημοσύνην.

Ὁ ἀδελφός του εἶνε πάντοτε κάτοπτρον ἀκηλιδωτον, ὑπόδειγμα πάσης ἀρετῆς καὶ πάσης ἀγαθότητος, προσωποποιήσις τῆς μετριοφροσύνης. Καταγίνεται πολὺ εἰς ἱστορικὴν τινα ἐργασίαν, τὴν ὅποιαν ἐκθειάζει ὁ ἀδελφός του, καὶ τοῦτο διόλου δὲν μ' ἐκπλήττει. Θὰ ἦτο πολὺ παράλογος ἡ φύσις, ἂν τοῦ εἶχεν ἀρνηθῆ τὴν δύναμιν νὰ ἐκφράσῃ τὸν κόσμον ὄλων ἀβρῶν νοημάτων καὶ αἰσθημάτων ἀληθινῶν ἅτινα ἐπροίκισε τὴν ψυχὴν του. Ὑπάρχει ἐντὸς του οἶονεῖ θρησκευτικὴ τις προσήλωσις καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὸ ἔργον του. Τοῦτο δὲ φαίνεται τὸν καθιστᾷ μᾶλλον ἐπιφυλακτικὸν ἀπέναντί μου καὶ οἰκειότερον πρὸς τὴν μητέρα του καὶ τὸν ἀδελφόν του ἢ ἄλλοτε. Χαίρω δὲ αὐτούς. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲ οὐδόλως δυσσαρεστοῦμαι. Φυσικώτατον εἶνε νὰ μὴ περιμένῃ παρ' ἐμοῦ φῶς οἰονδήποτε ἐπὶ τοιούτων σοβαρῶν πραγμάτων, καὶ ν' ἀποταίνεται μᾶλλον εἰς πρόσωπα ὠριμώτερα καὶ ἐμπειρότερα τῶν ἀνθρωπίνων. Ἐν Παρισίαις μοῦ εἶχε δεῖξει πολὺ ἐνδιαφέρον, ἰδίως τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἀδελφός του ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ μὲ πειράξῃ. Ἄν ὅμως ἔκτοτε δὲν μ' ἐδειξε πλέον τὸ ἐνδιαφέρον αὐτό, δὲν νομίζω ὅτι ἔπαυσε τοῦτο, καὶ δὲν θ' ἀνεφαίνετο πάλιν εὐκαιρίας δοθείσης. Ἄλλ' εὐκαιρία τοιαύτη δὲν θ' ἀναφανῆ πλέον, ἀφοῦ ὁ δούξ ἐβελτιώθη τόσον ἐντελῶς. Εὐγνωμονῶ οὐχ ἦττον ὅτι μοῦ ἔδωκε τὴν πολυτίμον αὐτοῦ προστασίαν.»

Ἐκ τούτων φαίνεται, ὅτι ἂν ἡ Καρολίνα ἐθλίβετο ἐνδομύχως ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τῶν τρόπων τοῦ Κ. Βιλλεμέρ, ἐθλίβετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς, οὐδὲ συναίσθησιν εἶχε τοῦ ἀορίστου αὐτῆς πόνου, οὐδ'

ἀνεμίγνυτο ποσῶς εἰς τὴν θλίψιν αὐτῆς ἢ γυναικεία τῆς φιλοτιμίας. Ἦσθάνετο ὅτι δὲν εἶχε καταστῆ ἀναξία τῆς ὑπολήψεώς του, κ' ἐπειδὴ οὐδὲν πλέον προσεδόκα οὐδ' ἐπεθύμει, ἀπέδιδε πάντα εἰς ἀσχολίαν σοβαρὰν καὶ ἀξίαν σεβασμοῦ.

Οὐχ ἦττον, καίτοι δὲν ὠμολόγει αὐτὴν, ἤρχισεν αἰσθανομένη πλῆξιν. Ἀπέφυγεν ὅμως νὰ τὸ γράψῃ εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς, ἥτις ἦτο ἀνίκανος νὰ τῇ ἐμπνεύσῃ θάρρος, καὶ τῇ ἔγραψε μὲν τρυφερωτάτας ἐπιστολάς, ἀλλὰ πλήρεις πάντοτε συλλυπητηρίων καὶ παραπόνων διὰ τὴν θυσίαν καὶ τὴν ἀπομάκρυνσίν τῆς. Ἡ Καρολίνα ἐφείδετο τῆς πρῆξις ἐκείνης καὶ δειλῆς ψυχῆς, ἣν εἶχε συνειθίσει ν' ἀγαπᾷ ὡς μήτηρ καὶ ἣν προσεπάθει νὰ ὑποστηρίξῃ δεικνυομένη πάντοτε ὁμοίως ἰσχυρὰ καὶ ἤρεμος, ὡς ἦτο ἄλλως καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς. Ἄλλ' εἶχεν ὅμως στιγμάς, καθ' ἃς ἠσθάνετο ἑαυτὴν κεκμηκυῖαν καὶ τῆς μονώσεως ἢ φρίκη συνέθλιβε τὴν καρδίαν τῆς. Καίτοι ἐφ' ἱκανὸν μέρος τῆς ἡμέρας ἦτο αἰχμάλωτος κ' ἐξερτημένη πολὺ πλέον ἢ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας τῆς, εἶχε καὶ τὰς προῖκας καὶ τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ἑσπέρας, ὅπως ἀπολαύῃ τὸ ἐπιβάλλον γόητρον τῆς μοναξίας καὶ ἀνερωτᾷ τὴν ἰδίαν αὐτῆς μοῖραν. Τὴν κινδυνώδη αὐτὴν ἐλευθερίαν οὐδέποτε εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν τῆς, ὅτε καθήκον τῆς ἦτο νὰ μεριμᾷ περὶ τεσσάρων τέκνων καὶ οἴκου ἀπόρου. Κατέφευγεν εἰς τὴν ποίησιν τῶν θεωριῶν καὶ τῶν ὄνειροπολημάτων κ' εὕρισκεν ἐν αὐτῇ γλυκύτατον πολλάκις γόητρον. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀναίτιον καὶ ἄσκοπον ἄλγος καθίστα τὴν φύσιν ὅλην ἐχθρὰν τῆς, παρέλυε τὸ βῆμα τῆς κ' ἐβάθυνε τὸν ὕπνον αὐτῆς.

Ἐπάλαμι μὲν καρτερικῶς, ἀλλ' αἱ περιοδικαὶ αὐτῆς μελαγχολίαι δὲν διέφευγον τὸ προσεκτικὸν βλέμμα τοῦ δουκὸς Ἀλεξία. Παρητήρει πολλάκις βαπτόμενον κυκλῶν τὸ κοῖλον τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καὶ τοὺς μῦς τοῦ προσώπου τῆς ἀκουσίως οὕτως εἰπεῖν ἀνθισταμένους εἰς τὸ μείδιμά τῆς. Ἐνόμισεν ὅτι ἡ ὥρα ἤγγιζε, καὶ ἀνέπτυσεν ἐτι μᾶλλον τὸ σύστημά του. Ἐγίνε περιποιητικώτερος καὶ φιλοφρονέστερος ὅτε δ' ἐβλεπεν ἐκείνην εὐγνωμονοῦσαν, ἔσπευθε νὰ τῆς ἐνθυμίζῃ ἐπιδειξίως, ὅτι οὐδόλως μετεῖχεν ὁ ἔρωσ τῶν τρόπων καὶ τῶν λόγων του.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἄκρον ἔωτον τῆς πολεμικῆς του ἀπέβη εἰς μάτην. Ἡ Καρολίνα ἦτο τόσον ἀπλῆ, ὥστε οἰαδῆποτε πρὸς αὐτὴν ἐπιτηδειότης θ' ἀπετύγχανεν. Ὅτε ὁ δούξ περιέβαλλεν αὐτὴν δι' ἄβρῆς θεραπείας, ἐπίστευεν ἐκείνη εἰς τὴν φιλίαν του. Ὅτε δὲ οὗτος τὴν ἐκέντα δι' ἀποσιωπήσεων, ἔχαίρειν αὐτὴ τοσοῦτον μᾶλλον ὅσο καὶ εἰς αὐτὰς ἐτι διέβλεπε τὴν φιλίαν. Τυφλώτων ὁ δούξ ἐξ αὐταρκείας, ἠπατήθη ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ταύτην φάσιν τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Ἰπῆρχε μὲν ἤδη πλήρης μεταξύ αὐτῶν

ἐμπιστοσύνη· ἀλλ' ἂν ἡ Καρολίνα ἤνοιγεν αἴφνης τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν ἤθελεν αἰσθανθῆ λύπη, ἀλλ' ἐκπληξιν μόνον καὶ περίφρονα οἶκτον. Ὁ δούξ ἤλπιζε πᾶσαν προῖαν νὰ ἴδῃ γεννώμενον τὸ πείσμα ἢ τὴν ἀγανάκτησίν τῆς. Ἄλλ' οὐδὲν ἄλλο παρετήρει, ἢ μελαγχολίαν τινά, ἧς ὑπέλαμβανεν ἀφελῶς τὸν ἑαυτὸν του αἴτιον, καὶ ἥτις ἠὲ χαρίσται μὲν αὐτὸν ἀλλὰ δὲν τῷ ἤρει ἐντελῶς.

— Τὴν ἐνόμιζα ζωηρότερον, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ἡ λύπη τῆς ἔχει ἀδράνειαν μᾶλλον καὶ ἡρεμίαν ἢ θερμότητα.

Ἡ ἡρεμία αὐτῆ βαθυμῆδὸν τὸν ἔθελλε. Τοιαύτην τινά ἐγκαρτέρησιν, ὅποιαν αὐτὸς τὴν ὑπέθετεν, οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ. Ἐβλεπεν ἐν αὐτῇ ἐνδόμυχον μετριοφροσύνην, ἀποθάρρυνσιν ἐντελῆ φιλαρρεσκείας καὶ συμπαιθῆ τινά ὑποταγῆν, αἰτίνας τὸν συνεκίνησαν.

— Εἶνε πρό παντός ἀγαθῆ, ἔλεγε πάλιν, ἀγαθῆ ὡς ἄγγελος. Ὅθ ἦτο τις εὐτυχέστατος μὲ γυναικῆ τόσο εὐγνώμονα καὶ τόσο ἠπίαν. Ἄγνοεῖ ἀληθῶς τί θὰ εἴπῃ νὰ προξενήσῃ λύπην εἰς ἄλλον τὰς φυλάττει ὅλας διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς.

Ἐνεδρεῦον ἀδιακόπως τὸ θυμὸν τοῦ ὁ δούξ ἠσθάνθη βαθυμῆδὸν γοητεῖαν καὶ τρυφερὰν συγκίνησιν. Ἦναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ἐταράττετο πλησίον τῆς, καὶ ὅτι ἡ σκληρότης αὐτῆς τὸν ἔφερεν εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν.

Μετὰ ἓνα μῆνα ἤρχισεν ἀνυπομονῶν καὶ διαλογίζομενος ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν λύσιν. Ἄλλὰ τοῦτο τῷ ἐφάνη αἴφνης ἐκτάκτως δύσκολον.

Ἡ ἀρετὴ τῆς Καρολίνας δὲν θὰ τῷ ἐπέτρεπε βεβαίως νὰ παραβῆ τὸν λόγον του. Κατέστρεφε δὲ τὰ πάντα, ἂν ἐπεχείρει νὰ ἐπισπεύσῃ ἀποτόμως τὸ πρᾶγμα.

Ἡμέραν τινά, ἐρχόμενος πρὸς τὴν μητέρα του, — Διεσκέδασα πολὺ πρό μικροῦ, εἶπεν, ἰππεύων ἐν ἰππάριον τοῦ κτήματός σας. Ὁμοιάζει ἀγριόχοιρον καὶ τριποδίζει ἀπαράλλακτα. Ἐχει ζωηρότητα, κνήμας λαμπράς καὶ εἶνε πολὺ ἡμερον. Ἡ δεσποινὶς Σαίν-Ζενὲ ἠμποροῦσε νὰ τὸ ἰππεύσῃ, ἂν τυχὸν ἀγαπᾷ τὴν ἰππασίαν.

— Τὴν ἀγαπᾷ πολὺ, ἀπήντησεν ἐκείνη. Ὁ πατήρ μου τὸ ἤθελε, κ' ἔκαμνα τὴν θέλησίν του μὲ εὐχαρίστησιν.

— Τότε στοιχηματίζω ὅτι θὰ ἰππεύετε λαμπρᾶ.

— Ὅχι· ἔχω ἀπλῶς θάρρος κ' ἐλαφρὰν χεῖρα, ὅπως ὅλαι αἱ γυναῖκες.

— Ὅσαι ἰππεύουν καλὰ, διότι ἐν γένει αἱ γυναῖκες εἶνε νευρικαὶ καὶ θέλουν νὰ διοικούν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ τοὺς ἵππους. Ἄλλὰ· σεῖς δὲν ἔχετε αὐτὸν τὸν χαρακτήρα.

— Ὡς πρὸς τοὺς ἀνδρας δὲν ἤξεύρω· δὲν ἔδοκίμασα ποτέ μου νὰ διοικήσω κανένα.

— Ὅθ δοκιμάσετε καμμίαν ἡμέραν.

— Δὲν εἶνε πιθανόν.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ μαρκησία, δὲν εἶνε πιθανόν. Δὲν θέλει νὰ νυμφευθῆ, καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἔχει πολὺ δίκαιον.

— Ὡ, βεβαίως, ὑπέλαθεν ὁ δούξ, γάμος χωρὶς περιουσίαν θὰ ἦνε κόλασις.

Ἐθεώρησε δὲ τὴν Καρολίαν, παρατηρῶν ἂν τοιαύτη τις δῆλωσις τὴν συνεκίνησεν. Ἄλλ' ἐκείνη ἔμεινεν ἀπαθῆς, εἰλικρινῶς ἤδη καὶ ἀνεπιστρέπτει ἀρνηθεῖσα τὸν γάμον.

Ὁ δούξ, ἐπιθυμῶν νὰ ἐξιχνιάσῃ ἂν ἡ δεσποινὶς Σαίν-Ζενὲ ἀπόφασιν εἶχε ἀδιάσειστον ν' ἀνιστῆ κατὰ παραπτώματος ἀνεπανορθώτου, καὶ μὴ θέλων νὰ διακινδυνεύσῃ σοβαρῶς τὰ πράγματα, προσέθηκε :

— Βεβαίως θὰ ἦνε κόλασις, ἐκτός ἐάν πάθος τι σπουδαῖον ὑπαγορεύσῃ τὸν ἡρωισμόν, ὅστις ὑποφέρει τὰ πάντα.

Ἡ Καρολίνα ἀπέμεινε πάλιν ἐπίσης ἀπαθῆς καὶ οἰονεῖ ξένη πρὸς τὸ ζήτημα.

— Ἄλλὰ υἱέ μου! εἶπεν ἡ μαρκησία· τί ἀνοησὶς λέγεις; ὁμίλεις ἐνίοτε ὡς παιδίον.

— Δὲν ἤξεύρετε ὅτι εἶμαι ἀκόμη παιδίον; ἠρώτησεν ὁ δούξ. Καὶ εἶμαι κ' ἐλπίζω νὰ μείνω παιδίον πολὺν καιρὸν.

— Εἶνε ὅμως παρὰ πολὺ παιδαριώδες νὰ προσδοκᾷ τις εὐτυχίαν ἀπὸ τὴν πείναν, εἶπεν ἡ μαρκησία, ἥτις ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ φιλονηκῆσῃ. Ἡ πείνια φρονεῖ ὅλα καὶ αὐτὸν τὸν ἔρωτα.

— Τὸ φρονεῖτε καὶ σεῖς, δεσποινὶς Σαίν-Ζενὲ; ὑπέλαθεν ὁ δούξ.

— Δὲν ἔχω γνώμην, ἀπήντησεν ἐκείνη. Δὲν γνωρίζω τὴν ζωὴν, εἰ μὴ εἰς κύκλον πολὺ στενόν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου κλίνω μᾶλλον νὰ πιστεύσω τὴν μητέρα σας παρὰ σας. Ἐγνωρίσα τὴν πείναν καὶ ἠσθάνθη τὸ βῆμα τῆς ὅχι ἐπ' ἐμοῦ ἀλλ' ἐπὶ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἠγάπων. Δὲν πρέπει τις λαιπὸν οὔτε νὰ ἐκτείνῃ, οὔτε νὰ περιπλέκῃ τὴν ζωὴν του, ὅταν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶνε δύσκολος. Εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ ζητῆ μόνος του τὴν ἀπελπισίαν.

— Αἱ... Ὅλα εἶνε σχετικὰ, ὑπέλαθεν ὁ δούξ. Ἡ πείνια μερικῶν εἶνε πλοῦτος δι' ἄλλους. Δὲν θὰ ἦσθε σεῖς πλουσιωτάτη μὲ δώδεκα χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα;

— Βεβαίωτατα, ἀπήντησεν ἡ Καρολίνα, μὴ ἐνημηθεῖσα μηδὲ γνωρίζουσα ἴσως ὅτι τόση ἦτο ἡ σύνταξις τοῦ δουκὸς.

— Λοιπόν, ὑπέλαθεν ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε νὰ παράσχῃ μὲν ἐλπίδα διὰ μίαν του λέξεως, νὰ τὴν ἀποσύρῃ δὲ δι' ἄλλης — ἀπλῶς ἵνα ταραξῆ τὴν ἡμερον ἐκείνην καὶ δειλὴν καρδίαν — ἂν κανεὶς σας προσέφερε τοιαύτην τινά ζωὴν καὶ ἔρωτα ἀληθινόν...;

— Δὲν θὰ ἰδεχόμεν, ἀπήντησεν ἡ Καρολίνα· ἔχω νὰ θρέψω καὶ ν' ἀναθρέψω τέσσαρα τέκνα, καὶ τοιοῦτο παρελθὸν κανεὶς σύζυγος δὲν θὰ τὸ ἰδέχετο.

— Εἶνε χαριτωμένη! ἀνεφώνησεν ἡ μαρκησία, ὁμίλει περὶ τοῦ παρελθόντος τῆς ὡς χήρα.

— Ὡ! δὲν ὠμίλησα περὶ τῆς χήρας, τῆς πτωχῆς μου ἀδελφῆς. Μ' ἐμὲ καὶ μὲ μίαν γραίαν ὑπηρέτριαν, ἢ ὅποια μᾶς εἶνε ἀρωσιωμένη καὶ θὰ μοιρασθῆ μαζί μας τὸ τελευταῖον τεμάχιον τοῦ ἄρτου μας, εἴμεθα σωστοὶ ἐπτά. Φαντασθῆτε τώρα τὸν γαμβρὸν μὲ τὰς δώδεκα χιλιάδας του. Ἀναντιρρήτως δὲν θὰ ἔκαμνε καλὴν ἐπιχείρησιν.

Ἡ Καρολίνα ὠμίλει πάντοτε περὶ τῆς θέσεώς τῆς μετ' ἀνυποκρίτου φαιδρότητος, ἥτις κατεδείκνυε τὴν εἰλικρινεῖαν τῆς ψυχῆς τῆς.

— Ἀλήθεια, ἔχετε δίκαιον, εἶπεν ὁ δούξ· θὰ ζήσετε πολὺ καλλίτερα μόνη μὲ τὸ λαμπρὸν αὐτὸ θάρρος σας καὶ τὴν ψυχικὴν σας καρτερίαν. Νομίζω ὅτι σεῖς κ' ἐγὼ εἴμεθα οἱ μόνοι ἀληθινοὶ φιλόσοφοι. Θεωρῶ τὴν πτωχείαν ὡς πρᾶγμα ἐντελῶς ἀσήμαντον, ὅταν τις ἔχῃ μόνον τὴν εὐθύνην τῆς ἀτομικῆς του θελήσεως, καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι οὐδέποτε ἦμην εὐτυχέστερος παρ' ὅτι εἶμαι.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, υἱέ μου, εἶπεν ἡ μαρκησία, ὑποδηλοῦσα συγκεκαλυμμένην τινά μομφήν, ἣν ἠσθάνθη ἀμέσως ὁ δούξ, διότι ἔσπευσε νὰ προσθήσῃ :

— Ὅθ εἶμαι δ' ἐντελῶς εὐτυχῆς τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἀδελφός μου ἀποφασίσῃ τὸν γάμον περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται· δὲν εἶνε ἀλήθεια μητέρα;

Ἡ Καρολίνα ἐστράφη ἵνα θεωρήσῃ τὸ ἐκκρεμές.

— Ὅχι, ὅχι· πηγαίνει καλὰ, εἶπεν ἡ μαρκησία· δὲν ἔχω πλέον μυστικά διὰ σας, ἀγάπη μου, καὶ πρέπει νὰ μάθετε ὅτι ἔλαβον καλὰς εἰδήσεις σήμερον περὶ μεγάλου τινὸς σχεδίου, τὸ ὅποιον ἔχω διὰ τὸν υἱόν μου. Ἄν δὲν μετεχειρίσθην τὸ ὄραϊόν σας γράψιμον πρὸς διαπραγματεύσιν τῆς ὑποθέσεως, τὸ ἔκαμα δι' ἄλλους λόγους, ὅχι ἀπὸ δυσπιστίας. Ἰδού, ἀναγνώσατέ μου αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὅποιαν ὁ υἱός μου δὲν γνωρίζει.

Ἡ Καρολίνα θὰ ἐπρότιμα ν' ἀπόσχῃ πάσης τοιαύτης ἀναμειξεως εἰς τὰ μυστικά τῆς οἰκογενείας καὶ ἰδίως τὰ τοῦ μαρκησίου. Ἀπήντησε δὲ κατόπιν δισταγμοῦ :

— Ὁ Κύριος μαρκησὶος δὲν εἶν' ἐδῶ· καὶ δὲν ἤξεύρω ἂν θὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τῆς ὁποίας μὲ τιμᾶτε...

— Ὡ, βεβαίως, ἀπεκρίθη ἡ μαρκησία. Ἄν ἀμφέβαλλον, δὲν θὰ σας παρεκάλουν ν' ἀναγνώσετε· ἐλάτε, ἀγαπητῆ μου.

Περαιτέρω ἐνστασις πρὸς τὴν μαρκησίαν δὲν ἦτο δυνατὴ, καὶ ἡ Καρολίνα ἀνέγνω τὰ ἐπόμενα :

«Ναί, αγαπητή μου φίλη, τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ ἐπιτύχη καὶ θὰ ἐπιτύχη. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ περιουσία τῆς δεσποινίδος Ε... ἀναβαίνει εἰς τέσσαρα ἑκατομμύρια τοῦλάχιστον, ἀλλ' αὐτὴ τὸ γνωρίζει καὶ δὲν κομπάζει διὰ τοῦτο. Τουναντίον μάλιστα, μετὰ νέαν μου ἀπόπειραν, μοῦ εἶπε σήμερον τὸ πρωί: «Ἐχετε δικαίον ἀγαπητή μου ἀνάδοχε. Ἐχω τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δύναμιν νὰ πλουτίσω ἄνθρωπον ἀληθοῦς ἀξίας. Ὅσα μοῦ λέγετε περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς φίλης σας μοῦ ἐμπνέουν μεγάλην ἰδέαν περὶ αὐτοῦ. Ἀφήτε με νὰ τελειώσω τὸ πένθος μου εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ τὸ προσεχές φθινόπωρον συναινῶ νὰ τὸν ἰδῶ εἰς τὴν οἰκίαν σας.»

«Ἐννοεῖται ὅτι εἰς ὅλα αὐτὰ δὲν ἀνέφερα ὄνομα. Ἀλλὰ τὰ ἀφορώντα τοὺς δύο υἱούς σας καὶ σὰς τὴν ἰδίαν εἶνε τόσον γνωστὰ, ὥστε βεβαίως ἐμάντευσεν ἢ προσφιλῆς μου Ἄρτεμις. Δὲν ἐνόμισα δὲ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποσιωπήσω τὴν ἐσχάτων ὠραίαν διαγωγὴν τοῦ μαρκησίου, καὶ νὰ καταδείξω ὅλην τὴν ἀξίαν τῆς. Αὐτὸς ὁ ἀδελφός του δούξ τὴν ἐκήρυξε παντοῦ, μετὰ συγκινήσεως ἧτις τὸν τιμᾷ. Μὴ παρατείνετε λοιπὸν πολὺ τὴν φθινοπωρινὴν διαμονὴν σας εἰς Σεβάλ. Δὲν πρέπει ἢ Ἄρτεμις νὰ ἰδῆ πολὺν κόσμον πρὸ τῆς συνεντεύξεως. Ὁ κόσμος ἀφαιρεῖ πάντοτε ἀπὸ αὐτὰς τὰς πλέον ἀθῶας ψυχὰς τὴν πρώτην ἐκείνην ἀγνόητα τῆς πίστεως καὶ τῆς γενναιότητος, τὴν ὁποίαν συντηρῶ ὅσον δύναμαι εἰς τὴν καρδίαν τῆς βαπτιστικῆς μου. Θὰ ἐξακολουθήσετε δὲ τὸ ἔργον μου, καλὴ μου φίλη, ὅταν γίνῃ κόρη σας. Εἶνε ὁ θερμότερος τῶν πόθων μου νὰ ἰδῶ τὸν ἀγαπητόν σας υἱὸν ἀνακτώντα τὴν προσήκουσαν κοινωνικὴν του θέσιν. Εἶνε δὲ θαυμάσιον ὅτι τὴν ἐθυσίασε μόνος του χωρὶς νὰ σκυθρωπάσῃ, καὶ τὸ ὠραϊότερον ἔργον εὐγενοῦς νεανίδος εἶνε νὰ τοῦ τὴν ἀποδώσῃ. Εἶνε καθήκον τῶν θυγατέρων τῶν εὐπατριδῶν ἡρώων νὰ δίδωσι τοιαῦτα λαμπρὰ μεγαλοθυμίας παραδείγματα εἰς τοὺς σημερινούς ὀψιπλοῦτους· κ' ἐπειδὴ εἶμαι κ' ἐγὼ μία ἀπὸ τὰς θυγατέρας αὐτάς, ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἐπιτύχω, κ' ἐργάζομαι πρὸς τοῦτο ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας, δι' ὅλης μου τῆς καρδίας καὶ μεθ' ὅλης μου τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀφοσιώσεως.

Δουκίσσα Δυτιέρ, τὸ γένος Φοντάρκ.

Ἄν ὁ δούξ παρετήρει τὴν Καρολίαν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, καθ' ἣν ἡ φωνὴ τῆς οὐδόλως ἐταράχθη, οὐδένα κόπον ἤθελε παρατηρήσει οὐδ' αἰσθημὰ τι προσωπικὸν μὴ συμφωνῶν πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐχαρίστησιν. Ἀλλ' οὐδόλως ἐσκέφθη νὰ τὴν παρατηρήσῃ. Ἀπέναντι τοσοῦτον σπουδαίας οἰκογενειακῆς ὑποθέσεως, ἢ πτωχῆ Καρολίνα ἔμενον ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ δευτερεύουσα πάντως καὶ παρεμπιπτούσα σκέψις, θὰ ὑπελάμβανε δὲ ἀμάρτημά του νὰ ἐνθυμηθῆ ὅτι ὑπῆρχε κἄν, ἐνῶ διέβλεπεν ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ

ἀδελφοῦ του τὴν θεῖαν πρόνοιαν ἐπανορθοῦσαν τὸ κακόν, ὅπερ αὐτὸς εἶχε προξενήσει.

— ὦ, ναί! ἀνέκραξε, φιλῶν μετὰ χαρᾶς τὰς χεῖρας τῆς μητρὸς του, θὰ γίνετε πάλιν εὐτυχῆς καὶ θὰ παύσω νὰ κοκκινίζω ἀπὸ ἐντροπῆν. Ὁ ἀδελφός μου θὰ γίνῃ ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Ὁ κόσμος θὰ γνωρίσῃ τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ ἀξίαν, διότι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν πολλῶν οὔτε ἡ ἀξία οὔτε ἡ ἀρετὴ ἀρκοῦσι, χωρὶς τὸν πλοῦτον. Θὰ τὰ ἔχη τοιοῦτοτρόπως ὅλα, ὁ ἀγαπητός μου ἀδελφός, δόξαν, τιμὴν, ἐπιρροήν, δύναμιν, καὶ ὅλ' αὐτὰ εἰς τὸ πείσμα τῶν μικροευγενῶν τῆς ἀστυκῆς αὐλῆς, καὶ χωρὶς νὰ ὑποχωρήσῃ κεραίαν εἰς τὰς δῆθεν πολιτικὰς ἀνάγκας. Ἐδείξατε, μητέρα τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Οὐρβανόν;

— Βεβαίως.

— Κ' εἶνε εὐχαριστημένος; Τὰ πρᾶγματα εἶνε τόσον καλὰ, ἢ νύμφη προκατειλημμένη ὑπὲρ αὐτοῦ... δέχεται ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἰδῆ...

— Ναί, υἱέ μου μοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ δεχθῆ νὰ παρουσιασθῆ...

— Νίκη! ἀνεφώνησεν ὁ δούξ. Εὐθυμία λοιπὸν, καὶ τρέλλα! Μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ πηδήσω εἰς τὴν ὄροφὴν... νὰ περιπτυχθῶ... οἰονδήποτε! Μοῦ ἐπιτρέπετε, ἀγαπητή μου μητέρα, νὰ ὑπάγω νὰ φιλήσω τὸν ἀδελφόν μου;

— Ἐννοεῖται· ἀλλὰ μὴ τὸν συγχάριεις πολὺ. Κάθε νέον τὸν τρομάζει, ἤξείρεις.

— ὦ, ἡσυχάσατε· τὸν γνωρίζω.

Καὶ ὁ δούξ, εὐκίνητος πάντοτε, καίτοι πως εὐσαρκος καὶ τὰς ἀρθρώσεις δυσκᾶμπτους ἔχων, ἔφυγε πηδῶν ὡς νεαρός μαθητῆς.

(Ἐπεται συνέχεια).

Ἡ ΥΓΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΛΟΝΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰταλοῦ Paolo Mantegazza]

[Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 368]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ὁ πῖλος καὶ οἱ δευτερότοκοι ἀδελφοὶ του.

À tout seigneur, tout honneur! Ὁ πῖλος εἶνε ὁ βασιλεὺς τῶν ἐνδυμάτων, ὅπως ἡ κεφαλὴ εἶνε ὁ ἡγεμὼν τῶν μελῶν τοῦ σώματος.

Ἡ φύσις ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ ἐνδυμα τῆς κόμης, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας προσέθεσεν εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς παντοειδεῖς σκούφους, καὶ προσθέτους κόμας ὁμοίας πρὸς

πύργους. Ἀλλὰ τὸ ἐνδυμα τῆς φύσεως ὡσεὶ αἰσθανόμενον ὅτι κατέστη περιττὸν καὶ ἄχρηστον καταπίπτει· εἰς τὸ κρανίον δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλαι τρίχες ἢ αἱ πωλούμεναι πρὸς τόσα τὸ δρᾶμα εἰς τὸ κομμωτήριον, καὶ δὲν μένει πλέον ἄλλο τῆς κεφαλῆς κάλυμμα ἢ τὸ ὑπὸ τοῦ πλοῦτου πωλούμενον.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐτήρουν συνήθως τὴν κεφαλὴν γυμνήν, ἐσκέπαζον δὲ αὐτὴν μόνον κατὰ τὰς ὁδοπορίας ἢ τὰς στρατείας, ἢ ὅτε ἦσαν ἄρρωστοι. Ἦτο τὸ προνόμιον τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος περιηγητῶν, τῶν ἀλλοδαπῶν, τῶν πασχόντων καὶ τῶν ἰατρῶν, τὸ ἐμφανίζεσθαι ἐνώπιον τοῦ κοινῆς μετὰ τοῦ πῖλου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς (causia παρὰ Ῥωμαίους). Σήμερον ἀπ' ἐναντίας καλύπτομεν τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ εἰς τὸ ὑπαίθρον, καὶ εἰς τὸν ἥλιον καὶ εἰς τὴν σκιάν καὶ ἀκόμη τὴν νύκτα. Καὶ ἡ φενάκη καὶ ὁ σκούφος καὶ οἱ πυργοειδεῖς κύλινδροι δὲν ἀρκοῦσι· διότι ὅπως προασπίζομεν τὴν κόμην φέρομεν πρόσθετον κόμην καὶ ὅπως προασπίζομεν τὴν κόμην ἀπὸ τὸν ἥλιον φέρομεν ἐπὶ εἰς μῆνας τοῦ ἔτους τὸ ἀλεξήλιον, καὶ τίς οἶδε ἐὰν μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλο εὐφυές ὄργανον ὅπως προασπίζομεν καὶ τὸ ἀλεξήλιον ἀπὸ τὴν κακοκαιρίαν.

Ἰδοὺ ποῖα εἶνε τὰ πλεονεκτήματα καλοῦ πῖλου.

Ὁ πῖλος πρέπει νὰ εἶνε εἰς πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους ἐλαφρότατος· πρέπει νὰ μᾶς προφυλάτῃ ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ ἀπὸ τῆς ὑγρασίας διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος, καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον διαρκοῦντος τοῦ θέρους· δὲν πρέπει νὰ πιεζῇ τὴν κεφαλὴν, καὶ πρέπει νὰ εἶνε πορώδης. Καλὸν δὲ εἶνε νὰ τὸν ἔχωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο καίρῳ εἰς τὸ ἐρημῖον, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον καίρῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Ὁ καλῆτερος πῖλος εἶνε ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον δὲν φέρομεν.

Τὸν χειμῶνα ἔπρεπε νὰ φέρομεν πῖλον ἐξ ἱριούχου εὐκάμπτου καὶ πορώδους, καὶ τὸ θέρους πῖλον ψάθινον ἢ τὸν καλοῦμενον **παναμαῖα**.

Τὸ δὲ θέρους πῖλον λευκὸν ἢ χρώματος ἀροικτοῦ· καὶ τὸν χειμῶνα πῖλον ἐξ οἰονδήποτε χρώματος θέλητε.

Οἱ Ἄγγλοι οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ταξιδεύοντες φέρουσι περίβλημα ἐκ καλυμμάτων λευκῶν ἐπὶ τοῦ πῖλου, ὑπερασπιζόντων καλῶς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαμῶν ἀπὸ τὰς φλογερὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Σαχάρας καὶ ἐν τῇ Βρασιλίᾳ. Φέρουσι δὲ τὸ περίβλημα τοῦτο

καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ὅχι διότι εἶνε ἀναγκαῖον, ἀλλ' εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ πατρίδι τῶν ὀμίχλης. Εἶνε τοῦτο ἰδιοτροπία ἀθῶα, τὴν ὁποίαν ὀρεῖλομεν νὰ σεβώμεθα χωρὶς νὰ γελοῦμεν.

Μεταξὺ τῶν πῖλων οὓς φέρουσιν οἱ στρατιῶται, ὑπάρχουσι τινες ἐπιβλαβεῖς, ἢ διότι εἶνε παρὰ πολὺ βαρεῖς ἢ ἀνεπαρκεῖς κατὰ τοῦ ψύχους καὶ κατὰ τοῦ θάλπους, ἢ διότι λίαν ὑψηλοὶ ὄντες ἀπαιτοῦσιν ἐπιμόχθους συστολὰς τῶν μυῶνων τῆς κεφαλῆς, ὅπως τηροῦνται ἐν ἰσοσταθμίᾳ.

Ἐπαναλαμβάνω ἄλλην μίαν φοράν, καὶ προσέξατε διότι θὰ τὸ ἐπαναλάβω ἀκόμη· εἶνε κακίστη συνήθεια τὸ καλύπτειν τὴν κεφαλὴν ὅτε εἶμεθα εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ οἱ παντοειδεῖς σκούφοι προκαλοῦσι συμφορᾶς εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπιταχύνουσι τὴν πτώσιν τῶν τριχῶν αὐτῆς. Καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη πρέπει νὰ συνειθίσωμεν νὰ τηρῶμεν τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ.

Οἱ εἰδήμονες λέγουσιν, ὅτι ὁ νυκτερινὸς σκούφος ὑπὸ τινων συζύγων φορούμενος ἤρκεσε πολὺ λάκις ὅπως καταστήσῃ αὐτοὺς γελοῖους εἰς τὰς γυναϊκάς των... Ἐὰν εἶνε τοῦτο ἀληθές (τὸ ἐπ' ἐμοὶ δηλῶ, ὅτι εἶμαι ἀναρμόδιος νὰ λύσω τὸ πρόβλημα), τότε τὸ καλύπτειν τὴν κεφαλὴν τὴν νύκτα εἶνε δις ἐπιβλαβὲς μέτρον...

Οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν θεωρίαν τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν πίθηκον δὲν μετεχειρίσθησαν ποτέ, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, τὸ σπουδαῖοτατον ἐπιχείρημα ὅπως ὑποστηρίξωσι τὴν ὑπόθεσιν των. Μετριοφρόνως προτείνω αὐτὸ εἰς τὴν συζήτησιν τῶν **μογογεμιστῶν** ἢ τῶν **πολυγεμιστῶν**, τῶν **δαρβινιστῶν** ἢ τῶν **ἀντιδαρβινιστῶν**.

Ὁ πίθηκος εἶνε τὸ ζῶον τὸ πλέον σοβαρῶς γελοῖον καὶ τὸ πλέον γελοῖως σοβαρόν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἢ ὑπῆρξέ ποτε ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὁ φέρων ὑψηλὸν πῖλον εἶνε ἐπίσης τὸ ὄν τὸ μάλλον κωμικῶς σοβαρόν καὶ τὸ μάλλον σοβαρῶς κωμικόν, τὸ ὁποῖον ἐθεάθη ποτέ. Ἀναμφιβόλως δὲ ὁ ὑψηλὸς πῖλος ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὁ τελευταῖος ἐπίγονος τῆς σειρᾶς τῶν πίθηκων.

Ὁ ὑψηλὸς πῖλος εἶνε διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι τὸ κυανῶν πτερόν τοῦ ὁποῖου ἢ ἐμφάνισις ἐν τῇ πτέρυγι λευκῆς περιστερᾶς ἀποδεικνύει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς κυανῆς Εὐδᾶς, τῆς μητρὸς ὅλων τῶν περιστερῶν τοῦ κόσμου, τῆς καλουμένης *Columba livia*.

Ὁ κυλινδροειδὲς πῖλος ὁ προσωρισμένος νὰ προφυλάτῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν, ἀλλ' ὅστις προφυλάτ-

τει αὐτὸν μόνον ἀπὸ τὰς κεράμους· ὁ κυλινδρῶειδής πῖλος ὁ προωρισμένος νὰ προφυλάττῃ ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ὅστις ὑποχρεοῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶνε συνεχῶς ἕτοιμος ὅπως στηρίξῃ αὐτὸν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ κρανίου· ὁ κυλινδρῶειδής πῖλος ὅστις πιέζει τὸ μέτωπον, δὲν προστατεύει δὲ οὔτε ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ, οὔτε ἀπὸ τὴν ζέσθην, οὔτε ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν φῶς, οὔτε ἀπὸ τὸν ἄνεμον, οὔτε ἀπὸ τὴν βροχὴν· ὁ κυλινδρῶειδής πῖλος, λέγω, εἶνε δι' ὅλα τὰ ἀνωτέρω τὸ στερεώτερον, τὸ μᾶλλον ἀκαταμάχητον, τὸ μᾶλλον ἀπρόσβλητον ἐπιχείρημα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καταγωγῆς ἡμῶν ἀπὸ τὸν πίθηκον. Ἄλλ' ὁ συρμός ἐπιβάλλει αὐτὸν, ὅλοι τὸν κατηγοροῦμεν καὶ ὑπείκομεν εἰς αὐτόν.

Καλῶς εἶπε μέγας φιλόσοφος καὶ ποιητής.

Coutume, opinion, reines de notre sort
Vous reglez des mortels et la vie et la [mort].

« Ἐξίς, κοινὴ γνώμη, κυρίαρχοι τῆς τύχης μας· σείς τῶν θνητῶν κανονίζετε καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον ».

Καὶ ἐγὼ ὁ γράψας τὴν παρεμβολὴν ταύτην κατὰ τοῦ πίθηκου κυλίνδρου, φέρω αὐτὸν ὅπως καὶ σείς, διὸ κτυπῶν τὸ στήθος μου, ψιθυρίζω ταπεινῶς μετὰ τοῦ Σενέκα.

Si quando fatuus delectari volo, non est mihi longe quaerendus, video me et rideo.

« Ἐὰν κατὰ τι θέλω νὰ περιγελάσω τοὺς καλλωπιστάς, δὲν ἔχω νὰ ζητήσω μακρὰν. Προσβλέπω εἰς ἑμαυτὸν καὶ γελῶ ».

Περὶ τοῦ πῖλου τῶν γυναικῶν περιττὸν εἶνε νὰ ὁμιλήσωμεν, διότι εἶνε τι ἀνύπαρκτον, ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν. Ὁ πῖλος τῆς γυναικὸς εἶνε κἀνιστρον ἀνθοφόρον ἢ φυτοφόρον ἢ ὀπωροφόρον, ἢ κλωθός, ἢ πρόσθετος πλόκαμος, ἢ ἀμφιβληστροειδὴς τι δοχεῖον, ἢ ἄλλο τι ὅ,τι θέλετε, ἀλλ' οὐδέποτε εἶνε πῖλος.

Ω! δικταί αἱ γυναῖκες μας δὲν μιμοῦνται τὰς καλὰς ἐκείνας Κυρίας, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μετέτρεπον τὴν κεφαλὴν τῶν εἰς κηπάρια, ἐφ' ὧν ἠῤῥξαν ζῶντα βότανα καὶ ἀνέθαλλον ἄνθη φυσικά. Θὰ ἦτο τοῦτο πάντοτε προτιμότερον ἢ νὰ μετατρέπωσι τὴν κεφαλὴν τῶν εἰς ὀρθολογικὸν μουσεῖον, ἢ εἰς θάλαμον νεκροθάπτου. Ἴδου τί ἀναγινώσκουμεν εἰς τὰ Ἀπονημογεῦματα τῆς ἐπιφανεστάτης δεσποίνης βαρωνίδος d' Oberkirch, ὑπὸ χρονολογίαν 6 Ἰουνίου 1782.

« Ὄφειλον νὰ κτενισθῶ καὶ νὰ ἐνδυθῶ ἐπισημον στολὴν ὅπως μεταβῶ εἰς τὰς Βερσαλλίας. Αἱ αὐλικαὶ αὐταὶ διακοσμήσεις εἶνε ἀτελεύτητοι, καὶ τὸ ἀπὸ Παρισίων εἰς Βερσαλλίας τα-

ξείδιον εἶνε κοπιαστικώτατον, μάλιστα ὅταν φοβώμεθα νὰ πιέσωμεν (ἐντὸς τῆς ἀμάξης) τὸ φρέμα καὶ τοὺς *galimpalades*. Θέλω νὰ δοκιμάσω διὰ πρώτην φοράν ἐν κτένισμα ὄχληρόν μιν, ἀλλὰ τὰ μάλα τοῦ συρμού. Ἐπιτίθενται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φιαλίδια πεπλατυσμένα καὶ κυρτωμένα κατὰ τὴν μορφήν τῆς κεφαλῆς, περιέχοντα ὀλίγον ὕδωρ διὰ τὸν κλόνον τῶν φυσικῶν ἀνθῶν καὶ τηροῦντα ταῦτα ζωηρὰ ἐν μέσῳ τῆς κόμης. Τοῦτο δὲν εὐδοκίμει πάντοτε. Ἄλλ' ὅταν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπός, εἶνε τι ὠραῖον. Τὸ ἔαρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐν μέσῳ τῆς ὡς τὴν χιόνα λευκῆς κόνεως, ἀποτελεῖ θέαμα μαγικόν »! (*)

Λαιμοδέται καὶ περιλαίμια.

Ἡ κραβάτα (λαιμοδέτης) ἔχει ἄχαριν ἑτυμολογίαν, διότι Κροάται ἐλθόντες εἰς Γαλλίαν τῷ 1660 ἐδίδαξαν εἰς τοὺς Γάλλους τὴν χρῆσιν τοῦ περὶ τὸν λαιμὸν μανδιλίου διὸ τοῦτο ὠνομάσθη κατ' ἀρχὰς μὲν *croata* καὶ ἔπειτα *cravata*.

Καὶ ἐὰν δὲν μὲ πιστεύετε, σὰς παραπέμπω εἰς τὸν Percy (*).

Ὅμως οἱ ἀνατολικοὶ λαοί, οἱ Πολωνοί, καὶ οἱ χωρικοὶ ὅλων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν οὐδέποτε παρεδέχθησαν τὸν κροατικὸν χαλινόν, καὶ μετὰ μεγάλης αὐτῶν ὠφελείας, διότι πάσχουσι πολὺ ὀλιγώτερον ἡμῶν ἀπὸ κυνάγχας καὶ ἀπὸ ἄλλας τοῦ λαιμοῦ παθήσεις.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν φέρομεν πλέον τὴν *cravata* τῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ τὰ λίαν στενὰ καὶ ὑψηλὰ *fockalia* εἶνε ἀληθεῖς *cravatae*, μετὰ μόνης ταύτης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἀντὶ νὰ εἶνε μελαναί, εἶνε λευκαί.

Ὁ λαιμοδέτης δέον καὶ τὸν χειμῶνα ἀκόμη μίαν μόνην νὰ ἔχη περιστροφὴν περὶ τὸν λαιμὸν, τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ πιέξῃ. Χρήσιμον εἶνε νὰ προασπίζωμεν τὸν λαιμὸν ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, ἀπὸ τὸ ψυχρὸς, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς αἰφνιδίως μεταβολὰς τῆς ἀτμοσφαιράς. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ τηρῶμεν αὐτὸν πολὺ θερμὸν, διότι καθιστάμεθα οὕτω πολὺ εὐαίσθητοι εἰς τὰς παραμικροτέρας ταλαντεύσεις τοῦ θερμομέτρου καὶ εὐπαθεῖς εἰς τὰς ψυχράσεις. Διὰ τοῦτο δὲν ἔκρινω τὰ καλούμενα *cachezes* (δι' ὧν καλύπτομεν τὸν λαιμὸν, τὸ στόμα καὶ τὴν μύτην). Τὸ εἶπον ἄλλαχού, ὅτι ταῦτα εἶνε ἐφόδια ἔκτακτα τοῦ ὁδοιπόρου, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶνε πάντως ἄγνω-

(*) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Γαλλίᾳ Κύριοι καὶ Κυρίαὶ ἐπέριπτον ἐπὶ τῆς κόμης τῶν ἄφθονον λευκὴν κόκκινον.

(*) Ὁ Percy ἦτο ἐπιφανὴς γάλλος χειρουργὸς καὶ στρατιωτικὸς ἀρχίατρος ἐπὶ τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α'. Ἐκφράζεται δ' ὁ Mantegazza οὕτω καταφρονητικῶς περὶ τῶν Κροατῶν, διότι ἐπὶ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ αὐστριακῆς κατοχῆς ἔθεωροῦντο οὗτοι ὡς οἱ σκαλιότατοι τῶν αὐστριακῶν στρατιωτῶν.

στα εἰς τὸν φιλήσυχον τῆς πόλεως κάτοικον, τὸν ζῶντα πάντοτε μετὰ τῶν τεσσάρων τοίχων τῆς πόλεως του.

Συνταγματάρχης τις ἐπέτρεψέ ποτε εἰς τοὺς στρατιώτας του ν' ἀφαιρέσωσι τὸν λαιμοδέτην, ἐνῶ ἐμελλον νὰ διαβῶσιν ὄρεινὴν φάραγγα, ἠσθένησαν δ' ἐξήκοντα ἄνδρες ἕνεκα τῆς ἀπλῆς ταύτης παραβιάσεως τῆς στοιχειωδেষτέρας ὑγιεινῆς.

Ἵποκάμισον.

Τὸ ὑποκάμισον εἶνε ὁ πρῶτος πέπλος δι' οὗ ἡ ποργὴ τῶν γονέων καλύπτει ἡμᾶς ἐρχομένους εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὁ ὕστατος ὁ ὑπὸ τοῦ οἴκου παρχωρούμενος ὅταν ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς φύσεως. Εἶνε τοῦτο κάλυμμα λεπτὸν καὶ σχεδὸν διαφανές, καὶ ὅμως ἰσχυρότατον ὅπως προασπίσῃ τὴν αἰδῶ καὶ τὴν ἀρετὴν· εἶνε ἐνδυμα μεταβάλλον ἐν ζῶντι λάγνον καὶ γυμνὸν εἰς ἄνθρωπον σεβόμενον ἑαυτὸν, ἐν βρέφος εἰς ἄγγελον, μίαν γυναῖκα εἰς ἄγίαν.

Τὸ ὑποκάμισον εἶνε ὁ θώραξ τῆς παρθένου· εἶνε ὁ πρῶτος φραγμὸς ἀπὸ τοῦ ὁποῖου λήγει ὁ ζωώδης ἄνθρωπος καὶ ἄρχεται ὁ λογικὸς ἄνθρωπος· εἶνε τὸ μόνον ἐνδυμα πολλῶν λαῶν· εἶνε τὸ τελευταῖον σκέπασμα, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ ἀρπακτικώτατος ληστὴς ἀφίνει εἰς τὸ θυμὸν του. Θυσιαστήριον ἄμα καὶ φλοιός, τὸ ὑποκάμισον εἶνε τὸ σεβαστότερον, τὸ ποιητικώτερον, τὸ ἐπικινδυνώδεστον καὶ τὸ ἀγιώτερον τῶν ἐνδυμάτων.

Φορεῖτε πάντοτε ὑποκάμισον βαμβακερὸν, τοῦλάχιστον τὸ θέρος· ἀλλάσσετε αὐτὸ συχνά, τοῦλάχιστον δις ἢ τρίς τῆς ἐβδομάδος, ἀλλὰ κάλιον καθ' ἑκάστην.

Μὴ φορεῖτε τὴν νύκτα τὸ ὑποκάμισον τῆς ἡμέρας, διότι τοῦτο ἐκπέμπει τὴν ὄσμην καὶ τὴν ὑγρασίαν, τὰ ὁποῖα ἀπερρόφησεν.

Μὴ κοιμᾶσθε ποτὲ ἄνευ ὑποκαμίσου.

Ἀλλάσσετε συχνά τὸ ὑποκάμισον καὶ εἰς τοὺς ἀρρώστους καὶ εἰς τὰς λεχοὺς. Ἀλλάσσετε, ὦ γυναῖκες, τὸ ὑποκάμισόν σας συχνότερον τοῦ συνηθούς κατὰ τινὰς ἐποχὰς. . . Μὴ φοβεῖσθε!

Μὴ φορεῖτε ποτὲ ὑποκάμισον ὑγρὸν· θερμαίνετε πρῶτον τὸ ὑποκάμισον δι' οὗ θὰ ἐνδύσετε τὸ σώμα τοῦ ἀσθενοῦς βρέφους, τοῦ ἀναρρωνύοντος ἀνδρός, τῆς ἀδυνατοῦς γυναίκος. Διὰ τῆς ἀπλῆς ταύτης προφυλάξεως θ' ἀποφύγετε πολλὰς ψευματισμούς καὶ πολλὰς νευραλγίας.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν εἶχον πραγματικὸν ὑποκάμισον, ἀλλ' ἐφόρον χιτωνίσκον ἐκ λίνου ἐπὶ ἄλλου ὑποχιτωνίσκου ἐξ ἐριούχου. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐφόρον ὑποκάμισα ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐ-

γούστου καὶ κατόπιν. Κατὰ δὲ τὸν 13^{ον} αἰῶνα, ἡ εἰσαγωγή τῆς καννάβειος κατέστησε κοινὴν τὴν χρῆσιν τοῦ ὑποκαμίσου.

Ἐπετα: συνέχεια.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν, ἣτις ἐγένετο ἐν Γερμανίᾳ τῇ 1 Δεκεμβρίου 1880, ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐτοκρατορίας ἀνῆρχετο εἰς 45, 234,061 κατοίκους. Τῷ 1870 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους εὐρισκομένων ἀτόμων ἦτο 40,816,240. Ὅθεν ἐγένετο αὐξήσις κατὰ 4, 417,812 ἄτομα κατὰ τὴν παρελθούσαν δεκαετίαν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν μεταναστῶν. Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ὁ πληθυσμὸς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας αὐξάνει κατὰ ἡμισίον περίπου ἐκατομμύριον κατοίκων. Ἄν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐξακολουθεῖ ἡ τοιαύτη αὐξήσις, μετὰ ἐξήκοντα ἔτη ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας θέλει ἀνέλθει εἰς τὸ διπλοῦν.

Μετὰ τοὺς καταστρεπτικὸς πολέμους τοῦ Ναπολέοντος, τῷ 1816 τὰ κράτη τῆς γερμανικῆς ἡμοσπονδίας, ἅτινα σήμερον συνεχωνεύθησαν μετὰ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἠρίθμουν ὁμοῦ 24 ἐκατομμύρια κατοίκων. Δύνανται νὰ ἔχωσιν 170 ἐκατομμύριον πληθυσμὸν πρὸς τὸ τέλος τοῦ προσεχούς αἰῶνος, κατὰ τὸ λέγειν τινῶν στατιστικολόγων, ἀναλογούντων 315 ἄτομα ἐφ' ἑκάστου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου, ἄνευ ἐδαφικῆς αὐξήσεως. Παραβαλλόμενος πρὸς τὴν ἐπίφοβον πρόσodon τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ πληθυσμὸς ἐν Γαλλίᾳ μένει σχεδὸν στάσιμος, μόλις ἀνερχόμενος εἰς 37,321,186 κατοίκους ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1881, ἀπέναντι 32,569,223 τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1831, ἦτοι 6—7 φορές κατώτερος, κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς τῆς στατιστικῆς, πρὸς τὴν ἀριθμητικὴν αὐξήσιν τῶν Γερμανῶν.

Μετὰ τὴν Ρωσσίαν ἡ Γερμανία εἶνε ἡ μᾶλλον κατοικημένη ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Λαμβανομένων ἐν συνόλῳ τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ Γερμανία παρουσιάζει ἀναλογία 13 μέχρι 14 τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ ὅλικου πληθυσμοῦ. Ἄπας ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ὑπολογίζεται εἰς 1439 ἐκατομμύρια, παρέχων οὕτω κατὰ μέσον ὄρον πυκνότητα 10 κατοίκων ἀνὰ ἐν τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Ἐν Εὐρώπῃ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται εἰς 34 κατὰ χιλιόμετρον, τιθεμένου ὅτι κατοικεῖται ὑπὸ 330 ἐκατομμυρίων. Ἐν Γερμανίᾳ ἡ πυκνότης αὕτη ὑπολογίζεται εἰς 84, ἐν Γαλλίᾳ εἰς 71, ἐν Ἀλσατίᾳ — Λωρραίνῃ εἰς 128. Μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἡ

Γερμανία ακολουθεῖ, λόγω ἀριθμητικῆς ἰσχύος, ἀμέσως μετὰ τὴν Ρωσσίαν, περιέχουσαν ἤδη 84 ἑκατομμύρια κατοίκων, μὴ ὑπερβαίνουμένη, ἔξω τῆς Εὐρώπης, εἰμὴ ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (50,000,000), τῆς Κίνας (350,000,000) καὶ τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν (248,000,000).

ὑπὸ τὴν βασιλείαν Λουδοβίκου ΙΔ', πρὸς τὸ 1700, ἡ Γαλλικὴ μοναρχία, περιέχουσα 19 ἑκατομμύρια κατοίκων, κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν. Κατὰ τὸ 1789, εἰ καὶ ὁ πληθυσμὸς ἤρξατο κατὰ 7 ἑκατομμύρια, ἡ σχετικὴ κατάστασις τῆς Γαλλίας φαίνεται ἤδη ἐλαττωμένη. Τὰ ἄλλα κράτη ἤρξαντο ἡ Ρωσσία εἰσῆρχετο ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ σκηνῇ, ἔχουσα 25 ἑκατομμύρια, ἐν ᾧ ἡ Γαλλία δὲν παρουσιάζει ἤδη ἡ ἀναλογίαν 27 τοῖς 100 ἐν τῷ ὅλικῳ πληθυσμῷ τῶν τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων. Μετὰ τοὺς πολέμους τῆς Ναπολεοντείου αὐτοκρατορίας, τῷ 1815, συνεπέει τῆς προσχωρήσεως τῆς Πρωσίας εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν συνέδριον, ἡ ἀναλογία τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ περιεστάλη εἰς 20 τοῖς 100. Ἀπὸ τῆς προσελεύσεως τῆς Ἰταλίας, τῷ 1870, ἡ ἀναλογία μερὶς τῆ Γαλλίας ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἑξ μεγάλων δυνάμεων κατῆλθεν εἰς 14 τοῖς 100.

Ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1880 οἱ γάλλοι ἤρξαντο κατὰ 7 ἑκατομμύρια, καὶ οἱ γερμανοὶ κατὰ 19. Ἀκριβῶς δὲν εἶνε τοῦτο ὀπισθοδρομησις διὰ τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς Γερμανίας παρίσταται αὕτη ὀσημέρι ἐπὶ μᾶλλον καθυστεροῦσα. Εἰς ἕκαστον γάμον ἐν Γερμανίᾳ ἀναλογουσι 5 παιδία, ὡς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ 3 μόνον. Κατ' ἔτος ὑπολογίζεται ἐν Γερμανίᾳ 1 γέννησις ἐπὶ 25 κατοίκων, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ 1 γέννησις ἐπὶ 37 κατοίκων. Ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1880 ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρξε κατὰ μέσον ὄρον 937,243, ἐν ᾧ ἐν Γερμανίᾳ 1,771,334. Ἐκάστη γαλλικὴ οἰκογένεια συγκρίνεται ἐξ ὀλίγων μελῶν, ἐνῶ πολυάριθμος εἶνε ἕκαστη οἰκογένεια ἐν Γερμανίᾳ.

K*

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΛΑΥΡΙΟΝ

Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην ἐγένετο ἡ ἐπίσημος παραλαβὴ τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον σιδηροδρόμου ὃν συνετέλεσεν ἡ Ἐταιρία τῶν Μεταλλουργειῶν τοῦ Λαυρίου, ἕκτοτε δ' ὁ σιδηροδρόμος λειτουργεῖ, κίνησιν καὶ ζωὴν ἐμπνέων εἰς τοὺς πολλαπλοὺς σταθμούς ὅθεν διέρχεται. Τὸ ἔργον ὑπὸ ἐποψίᾳ τεχνικῆν ὁμολογεῖται ἀριστον ὑπὸ τῶν εἰδημόνων, τὸ δὲ εἰς Λαύριον ταξίδιον θὰ ἀποθῆ νέα ἐκδρομῆς ἀφορμὴ εἰς τοὺς

Ἀθηναίους.

Ὁμολογῶ ὅτι πρῶτον νῦν ἐγνώρισα τὸ Λαύριον, καὶ οἱ σταθμοὶ ὅθεν διῆλθον μοι ἦσαν γνωστοὶ μόνον ἐκ τῶν ἐκάστοτε ἐκλογῶν τῆς Ἀττικῆς ὅτε ἤκουον ὅτι εἰς τὸ Μαρκόπουλον ὑπερτερεῖ ὁ Α ἐνῶ εἰς τὴν Κερατέαν ὑπερισχῆται ὁ Β ὑποψήφιος. Καὶ δυστυχῶς εἶνε ἀληθές, διότι ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως συγκοινωνίας παρ' ἡμῖν, πολλοὶ καὶ περ ἀνελθόντες τὸ Ῥιγλί ἢ ἐπισκεφθέντες τὸν καταρράκτην τοῦ Σαφάουζεν οὐδέποτε ἐπατήσαμεν τὸν πόδα εἰς τὴν Κάντζαν.

Καὶ ὅμως πόσας καλλονὰς ἐνέχει ἡ Ἀττικὴ, τοῦτο τοῦλάχιστον τὸ τμήμα τῶν μεσογειῶν ὅπερ προχθὲς διῆλθον.

Μέχρις Ἡρακλείου, τοῦ πρώτου ἀπ' Ἀθηνῶν σταθμοῦ, ἡ γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου ταυτίζεται μετὰ τῆς εἰς Κηρυσίαν ἀναχωροῦσης διακλαδύσεως αὐτοῦ καὶ σοὶ ἀναμνηστικῆς τοπεῖον Γερμανικόν, ἀφοῦ μάλιστα πλησιέστατα αὐτοῦ μέγα ἀνιδρύθη ἐργοστάσιον εὐρωπαϊκὸν ὄλις πρὸς κατασκευὴν πλίνθων. Ἐξ Ἡρακλείου, ἀφοῦ ἡ ἀμαξοστοιχία διέλθη τὸν ἀγλαδόκαμπον καὶ τὰς πλουσίας περὶ ἀμπελοφυτείας φθάνει εἰς Χαλάνδριον καὶ ἐκεῖθεν πλήρει ταχύτητι βαίνει πρὸς τὸ Λιόπεσι ἀφοῦ σταθῆ εἰς Γέρακα καὶ Κάντζαν. Εἶνε τὸ καλλίτερον τμήμα τῆς ὁδοῦ. Τὸ μοναστηριακὸν κτῆμα τοῦ Γέρακα εἶνε ὠραιότατον, αἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς αὐτοῦ ἐλαῖαι καὶ τὰ καταπράσινα πεῦκα ἐν γραφικῷτάτῃ συνδέσει ἀποτελοῦσι τοποθεσίαν ἀπαράμιλλον. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ἡ διαμονὴ ἐνταῦθα δὲν εἶνε εὐχάριστος, καθότι τελευτωδῆς ὁ τόπος καὶ παραγωγὸς πυρετῶν. Ἄλλ' ἐν πᾶσιν ἀποζημιώνει τὸν ὀδοιπόρον ἡ ὀλίγον ἀπωτέρω κειμένη Κάντζα.

Ἡ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῶν κτημάτων τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ἀδελφῶν Καμπᾶ, ἅτινα εἶνε ἀριστα καλλιεργημένα. Ἡ Κάντζα παρέχει πάντα τὰ συστατικὰ κομψοῦ ἀγροτικοῦ συνοικισμοῦ, πλὴν τοῦ ἀσῆμου αὐτῆς ὀνόματος. Μόλις τρία τέταρτα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀπέχουσα τῶν Ἀθηνῶν, ἀρετῆρια οὐσα πάντων τῶν πλησιοχώρων χωρίων, ἔχει ὕδωρ, ἔχει σκιάν, ἔχει ἡσυχίαν καὶ δύνανται νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς εἰλικρινεῖς τῆς ἐξοχῆς ἐραστὰς, τοὺς ἐννοοῦντας τὴν ἐξοχὴν ἐν τῇ ἐξοχῇ. Καὶ θὰ τοὺς συγκεντρώσῃ.

Τὸ Λιόπεσι εἶνε ἐκ τῶν πλουσιωτέρων χωρίων τῶν Μεσογειῶν. Ἐθαύμασα τοὺς βόσκοντας ἵππους καὶ ἡμίονους τῶν χωρικῶν. Εἶνε ἐμμελίσταται καὶ τις τῶν συνοδοιπορούντων παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῆς καλῆς τῶν ἵππων καταστάσεως καταφαίνεται συνήθως ὁ πλοῦτος τοῦ χωρίου ἐν Ἀττικῇ.

Ἀπὸ Λιοπεσίου εἰς Μαρκόπουλον σταθμὸς εἰς τὸ Κορωπί, διέρχεται δ' ἀμπελοφυτεῖας πικνὰς καὶ αἱ ἄρτι συσσωρευθεῖσαι θημωνιαὶ ἀποδει-

κνύουσιν ὅτι ὁ σῖτος καλλιεργεῖται ἀρκούντως. Ἡ θεὰ δὲ τῶν περὶ εἶναι γοητευτικὴ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς μέχρι καὶ τῶν ἀπωτάτων ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ γλοεροῦ τῶν ἀμπελώνων χρώματος.

Τὸ Μαρκόπουλον εἶνε ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου Κορωπίας, δὲν εἶνε ὅμως καὶ τὸ πολυπληθέστερον χωρίον τοῦ δήμου, διότι τὸ Κορωπί τὸ ὑπερβαίνει κατὰ χιλίους περίπου κατοίκους, ἀριθμοῦν 2500 ἐνῶ ἐκεῖνο ἔχει 1500. Ὁ σταθμὸς τοῦ Μαρκόπουλου εἶνε ὁ μέγιστος πάντων τῶν κατὰ μῆκος τῆς γραμμῆς ἀνεγερθέντων, κηψότατος καὶ ἔχει κυλικεῖον ὅπερ διευθύνει περιποιητικὸς Μαρκοπουλίτης. Ἐῦρομεν ἐκεῖ καὶ ὡς νωπότατα καὶ τυρὸν ἀριστον καὶ ἐπὶ πᾶσι ρητινίτην ἐκλεκτόν, ὅστις φημιζέται ἐπὶ γεύσει. Τὸ κυλικεῖον τοῦ Μαρκοπούλου σὲ ἀνκουρίζει καὶ σὲ εὐχαριστεῖ, θὰ ἀναπτυχθῆ δὲ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ θὰ παρέχῃ εὐάρεστον ἀναψυχήν.

Ἀπὸ Μαρκοπούλου ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας, καὶ ἀφοῦ παρέλθῃ τις μάλιστα καὶ τὸν σταθμὸν Καλύβια Κουβαρᾶ ἡ ὁδὸς πρὸς τὸν σταθμὸν Κερατέας εἶνε μονότονος. Ἐντεῦθεν ἄρχεται ὑποφαινομένη μεγάλη ἐργασία ἢς κατόπιν ἐν Λαυρίῳ θὰ ἴδωμεν τὰς λεπτομερείας. Ἀριστερὰ μετὰ τὴν Κερατέαν εἶνε ὁ σταθμὸς τοῦ Δασκαλειοῦ, ἐν ᾧ ἀπὸ τῶν ἐκεῖ ὑπερκειμένων λόφων ἡ ἔταιρία τῶν μεταλλουργειῶν ἐξορύσσει σιδηρολίθους, οὓς δι' εἰδικῶν ἀμαξοστοιχιῶν ἀποστέλλει κάτω πρὸς φόρτωσιν. Καὶ τὰ περὶ εἶναι πάντα μελανά καὶ φαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ αἱ ὄπαι τῶν φρεάτων καὶ σωροὶ σιδηρολίθου κείνται τῆδε κάκεισε.

Προχωροῦμεν, καὶ ἰδοῦ μετ' ὀλίγον ἀναφαίνονται οἱ καπνοδόχοι τῶν ἔργων τῆς Ἐταιρίας, βλέπομεν τὴν θάλασσαν καὶ καταφθάνομεν εἰς Θορικὸν ὅπου τὸ νοσοκομεῖον τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρίας καὶ αἱ ὑπ' αὐτῆς ἐγκατεστημένα ἐργασία. Ἡδὴ τὰ ἔργαστήρια κείνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, καὶ μετ' ὀλίγον φθάνομεν, παρατεταμένον συρίζουσης τῆς μηχανῆς.

Τὰ ἔργαστήρια παρουσιάζουσιν ἀληθῶς παράδοξον φύσιν πόλεως. Αἱ παλαιαὶ οἰκοδομαὶ ἄς ἔχεν ἀνεγείρει τὸ κατ' ἀρχὰς ὁ κ. Σερπιέρης καὶ κατόπιν ἡ ἑλληνικὴ ἔταιρία κείνται ἀριστερὰ τῶν καμίνων κατὰ σειρὰν ἰσόγειοι, ὁμοίμορφοι καὶ ἀπέριττοι τὴν κατασκευὴν. Κατόπιν ἔρχεται σειρὰ μαγαζείων ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῆς ἀγορᾶς, ἧτις εἶνε τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἡ ζωὴ αὐτῆς. Καὶ εἶνε ἀληθῶς λεωφόρος ἡ πλατεῖα αὕτη ὁδὸς καὶ ἀπολήγει ἐξ ἐνός μὲν εἰς τὰς καμίνους τῆς Ἐταιρίας, ἀπ' ἐτέρου δ' εἰς τὸ προάστειον Κυπριανός. Ὁπισθεν τῆς λεωφόρου ἔρχεται παράλληλος αὕτῃ ὁδὸς μὲ μαγαζεῖα καὶ τὸ Πλυντήριον τῆς Ἐταιρίας. Οἰκίαι δὲ κυρίως ἀνεγείρονται εἰς τρία μέρη, τὴν Ἀγίαν Παρασκευὴν, τὴν Νεάπολιν καὶ τὸ Νυκτοχώρι.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἔργαστηρίων τοῦ Λαυρίου εἶνε πολυσύνθετος. Ἑλληνες πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν, Ἴταλοὶ, Μαυροβουνιώται, Ὀθωμανοὶ, Ἀλβανοὶ, ὅσοι εἶνε ἐργάται εἰς τὰς διαφόρους τῶν δύο Ἐταιριῶν ἐργασίας, μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν πολλοὶ, ἀνερχόμενοι πάντες εἰς τρισχιλίους πεντακοσίους ἢ εἰς τετρακισχιλίους. Οἱ δὲ λοιποὶ χίλιοι ἢ χίλιοι πεντακόσιοι εἶνε ὑπάλληλοι τῆς Ἐταιρίας μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν, δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ ὁ ἐμπορικὸς πληθυσμὸς τοῦ Λαυρίου ὁ διατρέφων καὶ ἐνδύων πάντας, πρὸ πάντων δ' ὁ παρέχων τὰ πρὸς πόσιν, διότι δυσανάλογα πρὸς τὸν πληθυσμὸν εἶνε τὰ πολλὰ οἰνοπωλεῖα καὶ πνευματοπωλεῖα, ἀλλ' εὐεξήγητα ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐργατῶν, οἵτινες ἔνεκα τοῦ δεινοῦ ἔργου τῶν πίνουσι μᾶλλον ἢ τρώουσι. Ἀπὸ τῶν ἐμπορικῶν δὲ τούτων τῶν πολυποικίλων δὲν ἐλλείπουσιν οὔτε κομψότατα καταστήματα ὑρασμάτων, οὔτε κάλλιστα πικνοπωλεῖα καὶ ἀποθήκαι ἐδωδιμῶν ξένων καὶ ποτῶν καὶ βραβεῖα Ἀθηναϊκὰ, καὶ *Λογαρτζίδες* εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ πρακτορεῖον ἐφημερίδων ἐν ᾧ τρεῖς μόναι ἐκ τῶν πρῶτων ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων εὐρίσκονται, ἡ *Ἐφημερίς*, ἡ *Ἀκρόπολις* καὶ ὁ *Χρόνος*.

Ἡ μικρὰ αὕτη περιγραφή ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῆ καὶ διὰ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὰς ἐν Λαυρίῳ μεταλλευτικὰς ἐργασίας τῶν δύο ἑταιριῶν τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς, ἀλλὰ περὶ τούτων πολλὰ πολλάκις ἐγράφην. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγω νὰ μνημονεύσω καὶ τῆς εἰς Καμάριζαν ἐκδρομῆς ὅπου τὰ ἄξια σπουδαίου λόγου ἰδρύματα τῆς Γαλλικῆς ἑταιρίας, καὶ τῆς ἐκεῖ διὰ τοῦ φρεάτος Σερπιέρη καθόδου εἰς τὰς ὑπογείους μεταλλευτικὰς ἐργασίας, ἐνθα εἰς βάθος ἑκατὸν ὀγδοήκοντα περίπου μέτρων ὑπερπεντακόσιοι ἐργάζονται ἐργάται καὶ ἑκατὸν ἔπποι καὶ ἡμίονοι ἐξορύσσοντες μολύβδον ἔνθεον καὶ ἀνθρακικὸν ψευδάργυρον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίσκεψις νύκτωρ εἰς τὸ πλυντήριον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας φωτιζόμενον διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός εἶνε ὅτι μαγικώτερον δύναται τις νὰ φαντασθῆ, σκηνογραφία θεατρικὴ μᾶλλον ἢ πραγματικότης, καὶ ἡ ἐν προκεχωρημένῳ ὄρα τῆς νυκτὸς διατριβὴ ἐν ταῖς τῶν ἔργαστηρίων καμίνους καθ' ἣν στιγμὴν αὐταὶ ἀνοίγονται πρὸς ἐκροὴν τοῦ μολύβδου κάλλιστα παραβάλλεται πρὸς ὄραμα Κολάσεως ἐπιγείου κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν συναξαρίων ἢ τοῦ Δάντου.

Τοιοῦτον ἐν μικρᾷ ἀπόψει τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον ταξίδιον διὰ τοῦ νέου σιδηροδρόμου, ὅπερ διαρκεῖ ἐλαττον τῶν δύο καὶ ἡμισίας ὠρών. Πηγαίνει τις δὲ καὶ ἐπιστρέφει ἐντός εικοσιτεσσάρων ὠρών, ἀφοῦ δὲ διῆλθε δύο τῶν σπουδαιοτέρων δήμων τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθη ἐν Λαυρίῳ καὶ ἑθαύμασε τὰς προόδους τῆς μεταλλευτικῆς ἐπιστήμης.

Ἐν μόνον ἐν Λαυρίῳ κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην ἐκδρομὴν δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ, νὰ κοιμηθῇ, καὶ τοῦτο ἐκ δύο λόγων: τῶν ἀπειραριθμῶν στρατιῶν τῶν κωνώπων καὶ τῶν ἐκ μυρίων λόγων προσερχομένων ὀξέων συριγμάτων τῶν ποικίλων ἀτμομηχανῶν ἅτινα σὲ ἀνατινάσσουν κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς κλίνης.

Ἄλλ' ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶναι οὐδὲως ζημία ἢ ἀπώλεια τοῦ ὕπνου μίξ νυκτός.

M.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γάλλοι τις ἐπιστήμων κατέγινε περὶ τὸ ζήτημα τοῦ χρώματος τῶν ὀφθαλμῶν, τοὺς ὁποίους ἀνάγει εἰς δύο εἴδη: εἰς ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς καὶ ὀφθαλμοὺς μαύρους. Ἐκ πασῶν τῶν στατιστικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἐγένοντο, ἐξάγεται ὅτι εἰς τὰς γυναῖκας ἀπαντῶνται συχνότερον οἱ μέλανος χρώματος ὀφθαλμοὶ παρὰ εἰς τοὺς ἀνδρας, ἂν καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα αἱ γυναῖκες ἔχουσιν ἀνοικτότερον χρῶμα τῶν ἀνδρῶν. Ἐπὶ 100 προσώπων 80 κληρονομοῦσιν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ χρῶμα τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ὀμμάτων· ἐκεῖνοι δὲ αἵτινες δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν κατὰ τὸ χρῶμα ὁμοιάζουσι πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ πάπου καὶ τῆς μάμης. Οἱ γενιῶμενοι ὑπὸ γονέων ἔχοντων ἐκάτερος ὀφθαλμοὺς διαφορετικοῦ χρώματος συνηθέστερον ἔχουσι μαύρους, πρὸς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν αὐξάνει ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἡ παρατήρησις αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὰ στατιστικὰ ἐξηγήσιμα τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὸν χρωματισμὸν τῶν ἵππων. Ἐσημειώθη ὅτι ἀπὸ πᾶσαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, καὶ εἰς τὰς βορείους ἐπι χώρας, οἱ ἵπποι τείνουσι νὰ κατασταθῶσιν ὁμοιοχρώμως βαθεῖς, ἐλαττωμένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ξανθῶν καὶ αὐξάνοντος τοῦ τῶν μαύρων. Ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ἐπιστήμων παραδέχεται ὅτι ἡ ἀντίθεσις τῶν χρωμάτων θέλει, ὡς ἐκφαίνεται ἐν τῇ στατιστικῇ τῶν γάμων· αἱ μελανόφθαλμοι γυναῖκες προτιμῶσι συζύγους ἔχοντας γαλανοὺς ἢ φαιοὺς ὀφθαλμοὺς· ἀπ' ἐτέρου αἱ γλαυκώπιδες γυναῖκες ὑπανδρεύονται μελανοφθαλμοὺς. Πρὸς τούτοις οἱ ἔχοντες μαύρους ὀφθαλμοὺς συχνότερον τελευτοῦσι γάμους μεταξὺ τῶν, παρὰ οἱ ἔχοντες γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς. Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν παρατηρήσεων τούτων, καὶ ἄλλων ἀσημοτέρων ἐπι, ἐξηγεῖται ἡ πλειονότης τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν.

Κατ' αὐτὰς ἐορτάζεται εἰς τὴν πλησίον τοῦ Καλαὶ πόλιν Guines ἡ ἐκατονταετηρίς τῆς πρώτης διαβάσεως τοῦ στενοῦ τῆς Μάγχης ἐν ἀεροπόρῳ ὑπὸ τῶν ἀεροναυτῶν Blanchard καὶ Seffries, κατὰ τὸ 1785. Ἡ πανήγυρις αὕτη, γινομένη τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς ἐν λόγῳ πόλεως, θέλει παραστῆναι ἀφορμὴν εἰς ὀργάνωσιν παντοίων θεαμάτων, ἀγροτικῶν χορῶν, ἀγώνων σκοποβολῆς, πυροτεχνημάτων κ.τ.λ. Ὁ ἀεροναύτης Lhoste θέλει ἐκτελέσει:

ἐναέριον ταξείδιον, πλεῖστα δὲ μέλη τῆς ἀεροναυτικῆς Ἀκαδημίας, ὡς καὶ ἀπόγονοι τοῦ Seffries θέλουσι παρευρεθῆ εἰς τὴν ἐρτήν. Ἐπίσης τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Boulogne-sur-Mer παρασκευάζεται νὰ ἐορτάσῃ κατὰ τὸν προσεχῆ μῆνα τὴν ἐκατονταετηρίδα τοῦ θανάτου τοῦ Pilâtre de Rozier καὶ τοῦ Roëtain, τῶν πρώτων μαρτύρων τῆς ἐν τῷ ἀέρι νηυσιορίας. Τὸ Μουσεῖον τῆς ἀνωτέρω πόλεως διοργανεῖ ἔκθεσιν λευγῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς δύο ατυχεῖς ἀεροναύτας.

Ὁσκαρ Βίλδ ὀνομάζεται ὁ ἐξ Ἀμερικῆς ἀφικόμενος εἰς Παρίσιος μεταρρυθμιστῆς τῆς ἀνδρικής ἐνδυμασίας. Ὁ Βίλδ οὗτος δοξάζει ὅτι πρέπει τὸ ἀνδρικὸν φύλλον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' τρόπον τοῦ ἐνδύεσθαι, ἀνακλιλωπιζόμενον οὕτω δι' εὐρύθμων καὶ χαρισσῶν ἐσθῆτων. Κατ' αὐτόν, τὸ νῦν ἐν χρήσει ἔνδυμα δύναται μὲν νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ὑπόληψιν, ἀλλ' οὐδὲν ἐξασκεῖ φυσικὸν γόητρον. Ὁ παράδοξος οὗτος ἀναμορφωτής, πρῶτος δίδων τὸ παράδειγμα, φέρει ροδόχρουν ἐπενδύτην, κιτρίνας περισκελίδας, καὶ πράσινα περιπόδια, περὰ ἐπὶ τοῦ πύλου, τρίχαπτα ἐπὶ τοῦ ὑποκαμίσου, εἶνε ποουδραρισμένον, καὶ ἀποπνέει ἀρώματα μύσχου. Πρὸς διάδοσιν τοῦ κηρύγματός του ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσῃ δημοσίως ἐν τῷ χειμερινῷ ἵπποδρομίῳ.

Οἱ ψιττακοὶ καταλέγονται μεταξὺ τῶν μακροβιωτέρων ζώων. Ἰδιότητες τις κατέχει ψιττακὸν ἀπὸ 35 ἐτῶν, ἕτερος δὲ ἀπὸ 45 ἐτῶν. Ἀμφότεροι, μὴ γεννηθέντες παρὰ τοῖς κυρίοις αὐτῶν, ἔχουσι προφανῶς ἡλικίαν ἀνωτέραν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐτῶν τὰ ὅποια διήνυσαν παρ' ἐλείπει.

(Καλοσδεδυμένος ἐπαίτης). — Σᾶς παρακαλῶ, κύριε... μίαν μικρὰν ὑποστήριξιν. Εἶμαι ἔς τὸν κόσμον ἔρημος. Δὲν ἔχω οὔτε φίλους, οὔτε οἰκογένειαν. — Πῶς; δὲν ἔχεις οὔτε φίλους οὔτε οἰκογένειαν; Τότε εἶσαι εἰς καλλιτέραν θέσιν ἀπὸ ἐμέ· φύγε ἀπ' ἐδῶ, ἀθλιε.

Ἐν τῷ πλημμελειοδικεῖῳ.

— Κατηγορούμενε, πάλιν σὲ βλέπω ἔμπροστά μου! Μοῦ φαίνεται πῶς γνωρίζομεθα καὶ ἀπὸ ἄλλοτε.

— Μάλιστα, κύριε πρόεδρε. Τί κάνει ἡ κυρία, τὰ παιδιὰ;.....

Ὁ κ. Π. ἐπιστρέφει ἐκ τοῦ νεκροταφείου μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τῆς συζύγου του. Ὁ κ. Δ. τὸν πλησιάζει.

— Δὲν εἶνε ἡ κατάλληλος στιγμή, Κύριε Π., ἀλλ' ἐπειδὴ θέλω τὸ καλὸ σου δὲν πειράζει. Ἐχω νὰ σοῦ δώσω τῶρα μιά καπέλλα σπανία... καὶ παράδες... μὴν τὰ ρωτᾷς...

— Καυμένε, ἔρχεσαι πολὺ ἀργά. Μοῦ προξενεψάν ἄλλη ἐνῶ πηγαίναμε τὴ μακαρισισα.